

Голас Радзімы

№ 32 (1602)
9 жніўня 1979 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

ПЕРСПЕКТЫВЫ МАШЫНАБУДАВАННЯ

[«Шмат добрых перамен»]
стар. 3

У ЛОНДАНЕ З ПОСПЕХАМ ПРАЙШЛА САВЕЦКАЯ ВЫСТАўКА

[«Дзверы ў невядомы свет»]
стар. 4, 6

НА ШТО ТРАЦЯЦЬ ВОЛЬНЫ ЧАС У ПРАВІНЦЫІ!

[«Святло горада над Бярэзінай»]
стар. 7

Яшчэ тыдзень назад хлебнае поле саўгаса «Малатковічы» Пінскага раёна нагадвала суцэльны бледна-жоўты дыван. Цяпер яго не пазнаць. Адзін за другім прыгожа і велічна плывуць камбайны. Руплівы гул іх разносіцца далёка-далёка. «Жніво», «хлеб», «ураджай», — гэтыя словы зараз не сходзяць з вуснаў земляроба. Рупліва кроць па зямлі багаты і шчодры жнівень.

ПРАЦА ДЗЕЛЯ ПРАГРЭСУ

«30 ліпеня 1979 г. у выніку 154-сутачнага палёту на арбітальным навуковым комплексе «Саюз-32» — «Салют-6» — Саюз-34 у класе касмічных палётаў спартыўнага кодэкса ФАІ касманаўтамі СССР Уладзімірам Ляхавым і Валерыем Руміным устаноўлены абсалютныя і сусветныя рэкорды на агульную працягласць, дальнасць, а таксама працягласць і дальнасць групавога палёту». Тэлеграму такога зместу накіраваў спартыўны камісар І. Барысенка ў Парыж у Міжнародную авіяцыйную федэрацыю. Напомнім, што У. Ляхаў і В. Румін знаходзяцца ў космасе з 25 лютага 1979 года. За гэты час яны выканалі вялікі аб'ём работ і, вядома, працуюць у космасе не дзеля рэкордаў, а дзеля развіцця навукі, тэхнікі, прагрэсу самых розных галін народнай гаспадаркі. Іх дзейнасць дае ўжо добрыя вынікі. У савецкім друку расказваецца аб практычным значэнні касмічных даследаванняў, праведзеных экіпажам навуковага комплексу за пяць месяцаў працы на каляземнай арбіце.

ПАЛЯПШАЕЦА ПЛАНАВАННЕ

Цэнтральны Камітэт КПСС і Савет Міністраў СССР прынялі пастанову «Аб паляпшэнні планавання і ўзмацненні ўздзеяння гаспадарчага механізма на павышэнне эфектыўнасці вытворчасці і якасці работы». Першастановае значэнне надаецца да-

лейшаму павышэнню ролі дзяржаўнага плана, і перш за ўсё п'яцігадовага, як важнага інструмента рэалізацыі эканамічнай палітыкі партыі, забеспячэнню збалансаванасці планаў, іх большай арыентацыі на вырашэнне сацыяльных задач.

ЯНТАРНЫ СТРУМЕНЬ

Жніво... Звычайна ў гэту пару хіляцца долу тугія ўмалотныя каласы, а над галавой плавіцца гарачае сонца. Неба — блакітнае і чыстае. Жні, селянін, і радуся!

Сёлетні год не з лепшых. Вясна была золькая і дажджлівая, потым смажыла — не прадыхнуць, а зараз зноў хмара хмару падганяе.

У кожнага лета свой характар. Але ўсе яны нясуць селяніну адно нязменнае: адвечныя клопаты аб зямлі і хлебе. Таму і хоццаца параўнаць цябе, спелы жнівень, з прапыленым, загарэлым хлеббаробам у расхрыстанай кашулі, які падымаецца на зольку і кладзецца, калі грачыным крылом вісіць над зямлёй цёплая ноч.

...Іду полем калгаса «Іскра» Чэрвеньскага раёна. Бесперастанку стракочуць конікі, рупліва крычаць перапёлкі:

— Жаць пара, жаць пара...

Жоўтае пруткае іржышча пырскае кроплямі расы. Душна, парна. І раптам прыгадаўся той даўні момант, калі маці адчыняла заслонку печы, дзе сядзелі важныя круглыя хлябы. Яны дыхалі гарачыняй і так смачна пахлі, што пачынала смактаць пад грудзьмі. А хлебам і сапраўды пахне. Вунь ён сыплецца густым струменем з бункера камбайна ў кузаў аўтамашыны. Зярняты жоўтыя, нібы крупнікі янтару. Літоўскі пэат Эдуардас Межэлайціс пісаў: «Чалавек жывіцца хлебам, але спачатку ніва жывіцца потым і мудрасцю яго». Гэта формула тых янтарных зярнят, якія сыплюцца з бункера.

Чатыры камбайны сцелюць за сабой калючыя дарожкі. За штурвалам аднаго з іх — Уладзімір Блецка. Загарэлы, прапылены — толькі вочы ды зубы блішчаць. Усміхаецца. Ён заўсёды такі. Любую работу выконвае з усмешкай, з жартам. Дарма што галава сівая. Сын патомнага хлеббароба з адной толькі розніцай, што бацька яго ўвесь свой век трымаў у руках касу і плуг, а сын вось ужо 22 гады і арэ і жне машынамі. Блецка — адзін з лепшых механізатараў Чэрвеньшчыны. Узнагароджаны двума ордэнамі.

— Ды пастойце вы хоць хвілінку, а то налягаеце, як перад замаразкамі.

— А што ж, браток, трэба старацца. Ніхто за нас не зробіць. Вырасціць — вырастцілі. Значыць, і ўбраць трэба па-гаспадарску.

— Ты, Пятро, праведзь разок, пакуль я з чалавекам паталкую, — гаворыць Блецка сваіму памочніку, маладому яшчэ хлопцу, а потым зноў да мяне: — У нас не пастаіш. Зазявайся толькі, то Аляксандр Бабовіч адразу на пяты наступіць.

— А хто такі Бабовіч?

— Ды таварыш мой. Мы з ім кожны сезон спаборнічаем.

— Відаць, нялёгкае сёлета жніва?

— Рэдкае, скажу я табе, жніво. Рэдкае. І ўраджай меншы, чым тыя гады, і ўбіраць яго цяжэй. І ўсё ж, не хвалячыся скажу: спраўляемся мы надрэнна. Пры такім надвор'і, калі кожны дзень мочыць, жываем па тры-чатыры гектары. А ўраджайнасць — глядзцячы на якім участку. Дзе меншая, дзе большая.

Аляксандр Ляпцэвіч, звеняны па тэхнічнаму абслугоўванню камбайнаў, расказваў, што калгасныя механізатары рыхтавалі свае машыны да жніва, што называецца, на чыстае сумленне. Прыстасавалі жніяркі на нізкі зрэз, больш шчыльнымі зрабілі капніцелі, загерметызавалі бункеры... Карацей кажучы, зрабілі ўсё магчымае, каб былі мінімальныя страты не толькі зерня, але саломы і мякны.

Тым часам прывезлі абед. На жніве ў механізатараў кожная мінута дарагая. Таму абеды ім рыхтуе калгас. І каштуюць гэтыя абеды механізатарам лічаныя капейкі.

На ўскраіне поля, ля бярэзніка, вясёлым гуртом сабраліся механізатары. Запахла наварыстай капуста і маласольнымі агуркамі.

— Грыбы пусціліся расці, — радасна паведамляе П. Хурсевіч. — Сёння раніцай жанчыны цэлыя кашы неслі.

— Грыбна — не хлеба, — задумана заўважае А. Бабовіч. — Нашы, Пеця, грыбы яшчэ не выраслі. Нам цяпер адно свярбіць — жаць.

Найвялікшы клопат зараз у селяніна — як бы хутчэй і без страт сабраць тое, што ён вырастціў. Каб быць з хлебам. І ён будзе ў нас. Аднак гаворыць канкрэтна пра сёлетні каравай, рабіць якія-небудзь прагнозы ўраджайнасці — пакуль што ранавата. Жніво ў рэспубліцы толькі набірае тэмпы.

Яшчэ да сённяшняга дня ў многіх вясковых дамах захоўваецца старая добрая традыцыя: на стала, накрытая белым абрусам, ляжыць баханка хлеба. Хлеб на стала — дастатак у доме. А гэта і радасць, і шчасце, і мір.

А. ІГНАТАЎ.

У спецыяльным канструктарска-тэхналагічным бюро з доследнай вытворчасцю Інстытута тэхнічнай кібернетыкі Акадэміі навук БССР распрацавана канструктарская дакументацыя і выраблен эксперыментальны ўзор арыгінальнай канструкцыі для ўводу графічнай інфармацыі ў ЭВМ. Гэтая канструкцыя адрозніваецца ад вядомых прастотай у вырабе і эксплуатацыі і ў два разы дзешавейшая. Яна запланавана да серыйнай вытворчасці. У стварэнні канструкцыі прымалі ўдзел і старшыя інжынеры лабараторыі чытаючых аўтаматаў Уладзімір ЗЕНІН, Віктар МАСЛЮКОУ і канструктар Алена МАСКАЛЬ, якіх вы бачыце на нашым здымку.

АСАБІСТЫЯ РАХУНКІ НАВАТАРА

Разам са сваімі вучнямі прыйшоў у Палац культуры і тэхнікі Мінскага аўтазавода брыгадзір слесараў, заслужаны рацыяналізатар БССР І. Забаўчык. На асабістым рахунку наватара 40 розных тэхнічных удасканаленняў, укараненых на прадпрыемстве з пачатку пяцігодкі з эканамічнымі эфектамі звыш 20 тысяч рублёў. Настаўнік моладзі заахоціў да тэхнічнай творчасці дзесяткі рабочых, якія сёння нароўні з настаўнікам выдучу пошук рэзерваў павышэння эфектыўнасці вытворчасці, якасці прадукцыі, паляпшэння ўмоў працы сваіх таварышаў.

Такіх, як Ілья Дзмітрывіч, на прадпрыемствах, у арганізацыях, калгасах і саўгасах, даследчыках і навуковых устаноўках Мінскай вобласці больш як 62 тысячы чалавек. За тры з палавінай гады яны ўкаранілі ў народную гаспадарку 2 700 вынаходстваў і 160 тысяч рацыяналізатарскіх прапаноў, сэканомілі краіне 235 мільёнаў рублёў.

Гэтыя факты прыводзіліся на злёде вынаходнікаў і рацыяналізатараў Міншчыны.

«МІХАІЛ МАРОЗ» Выходзіць у ПЛАННЕ

Па беларускіх рэках імчацца цеплаходы на падводных крылах. Многія з іх носяць імёны герояў, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Новаму пасажырскаму цеплаходу Галоўнага ўпраўлення рачнога флоту БССР прысвоена імя камсамольца-героя Міхаіла Мароза, які восенню 1977 года выражаваў людзей цаной уласнага жыцця.

МОРА... У ЦЭХУ

Не выходзячы з цэху,

ВЫНІКІ ПЕРШАГА ПАЎГОДДЗЯ

Цэнтральнае статыстычнае ўпраўленне БССР паведамляе аб выніках выканання Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця рэспублікі ў першым паўгоддзі 1979 года. Азначаецца, што працоўныя Беларускай ССР дабіліся новых поспехаў у гаспадарчым і культурным будаўніцтве. Забяспечаны далейшы рост народнага дабрабыту.

У прамысловасці паўгадавы план рэалізацыі прадукцыі перавыкананы. У параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года аб'ём прамысловай вытворчасці павялічыўся на 7,3 працэнта. Прадукцыйнасць працы ўзрасла на 4,3 працэнта. Павялічыўся прыбытак. Асвоена і пачата вытворчасць 120 новых відаў вырабаў. Аб'ём вытворчасці прадукцыі вышэйшай катэгорыі якасці павялічыўся на 20 працэнтаў.

У сельскай гаспадарцы паспяхова праведзены веснавыя па-

можна апынуцца на Рыжскім узмор'і, у перадгор'ях Карпат, бярозавым гаі або сасновым бары. Рабочым сталеліцейнага корпуса Мінскага трактарнага завода дапамагае ў гэтым адкрыты тут пакой псіхалагічнай разгрузкі. Галерэя маляўнічых пейзажаў на каляровых слайдах, комплекс спецыяльных практыкаванняў, музыка дазваляюць за паўгадзіны адпачынку зняць естому, атрымаць зарад бадзёрасці. З улікам прафесіі, пары года, мікраклімату ў калектыве і іншых фактараў для рабочых гарачых цэху падрыхтавана ў магнітафонным запісу каля 50 праграм.

САЎГАС-ЛАЎРЭАТ

Стаць лаўрэатам прыёмна заўсёды, але змолдаду — асабліва. І гэта ўдалося саўгасу «Парахонскі» Пінскага раёна — равесніку дзесятай пяцігодкі. Па выніках Усеаюзнага агляду выкарыстання меліяраваных зямель яму ўручаны ганаровы дыплом. Атрымаўшы ад пакаральнікаў палескай цаліны вялікія масівы былых балот, хлеббаробы ператварылі іх у шчодрыя нівы. Яны збіраюць да сарака цэнтнераў збожжа з гектара, вырошчваюць насенне траў для сябе і суседзяў. Дзякуючы багаццю кармоў хутка павялічваецца вытворчасць малака і мяса.

ДА НАВУЧАЛЬНАГА ГОДА

У Маладзечна па праспекце Леніна адкрыты новы магазін для юных пакупнікоў. У прасторным памяшканні размясцілася 6 секцый. Тут добры, з густам аформлены інтэр'ер, выразная рэклама, хуткае абслугоўванне.

Да пачатку навучальнага года ў горадзе ўвойдзе ў строй дзеючых і будынак адзінаццаці па ліку сярэдняй школы.

КАЛІ НАМ ГЭТА УДАСЦА

Да 2000 года аб'ём прамысловай вытворчасці ў свеце павялічыцца ў два з палавінай — тры разы. Па-рознаму можна ацаніць такую перспектыву.

Яна можа абрадаваць. Бо іменна прамысловаму фундаменту абавязаны сваім фартам чалавек у сучасным свеце.

Але ці варта будаваць планы на будучае, калі — палюхаюцца многія — тэхнічны прагрэс губіць чалавецтва і зусім хутка фабрычны гудок можа аб'явіць аб канцы свету?

Ёсць ад чаго прыйсці ў адчай. Над Еўропай ідуць кіслотныя дажджы. У Гарысбергу (штат Пенсільванія, ЗША) аварыя на атамнай электрастанцыі пагражае радыяактыўным забруджваннем. У Севеза (Італія) пасля выбуху на працоўным для НАТА хімічным заводзе больш не расце трава. Нават Туру Хейердалу ў час яго падарожжа праз Атлантыку не ўдалося пазбегнуць «выдаткаў» сучаснай цывілізацыі: на ўсім шляху яго суправаджалі пустыя бляшанкі з-пад кока-колы.

Сур'ёзнасць цяперашняй сітуацыі ў свеце — з пункту гледжання саміх умоў існавання чалавецтва — нікім практычна не аспрэчваецца. Нават у Савецкім Саюзе, дзе экалагічныя абставіны выгадна адрозніваюцца ад сітуацыі капіталістычным свеце, з гэтай прычыны ідзе дыскусія. «Спалучаць любоў да тэхнікі з любоўю да чалавека ў наш век вельмі цяжка, — пісаў нядаўна ў «Літаратурнай газете» студэнт Уладзімір Гурэвіч. — Аднак з гэтай правільнай, у сутнасці, думкі робіцца часам, на мой погляд, няправільны вывад аб тым, што, маўляў, тэхніка з'яўляецца небяспечнай для грамадства».

Англійскія сацыёлагі ўжо распрацавалі свой «праект жыцця», прапануючы змяніць машыны і вярнуцца прымітыўнае (і праблематычнае) шчасце першабытнага абшчыны. Зусім як мараліст Русо, які, адказваючы на пытанне Дзіжонскай акадэміі, садзейнічала адраджэнне навуку паляпшэнню нораваў, абнавілі навуку ў разбэшчаным уплыве і прапанаваў стаць карачкі і паўзці ў першабытны лес. Наадварот, яго суайчыннік Анры Клод дэ Рувра Сімон безагварачна верыў у навукова-тэхнічны прагрэс.

Гісторыя грамадскай думкі можа даць шмат прыкладаў аб супярэчлівых меркаванняў аб карысці і шкодзе тэхнікі. Гэта спрэчка цягнецца ўжо стагоддзі. Яна разгарэлася разам з першым кастром, запаленым чалавечай рукой. Яна ідзе з таго часу, як чалавек будаваць свой свет, пераўтвараючы прыроду, што акружае яго.

Дарэчы, спрэчка гэтая аб адносінах чалавека і прыроды, як і многія іншыя праблемы, у рэшце рэшт стане праблемай адносінаў паміж людзьмі ў працэсе пераўтварэння свету.

Машына не добрая і не злая. Яна можа дапамагаць чалавеку. Яна можа забіваць чалавечае ў чалавеку, як у чаплінаўскіх «Новых часах».

Два гады назад, у 1977 годзе, у Мальвіле быў забіты пры разгоне дэманстрацыі Віталь Мішалон. Ён пратэставаў супраць будаўніцтва там атамнай электрастанцыі. Яго, уласна кажучы, не задавальняла не сама электрастанцыя. Ён пратэставаў супраць грамадства, якое здольна ствараць тэхналагічныя жамчужыны і ў той жа час скідаць на галовы людзей небяспечныя адкіды прагрэсу.

Савецкі акадэмік Яўген Фёдару пісаў нядаўна ў артыкуле пад назвай «Шляхі вырашэння неадкладных праблем»: «Усталяванне сацыялізму ў сусветным маштабе, зразумела, стварыла б найлепшыя ўмовы для вырашэння глабальных праблем сучаснасці. Аптымізацыя адносін чалавека з прыродай магчыма, як неаднаразова ўказвалі Маркс і Энгельс, толькі ва ўмовах грамадскага ладу, які прыходзіць на змену капіталізму.

Аднак ці можна адкладваць вырашэнне надзвычайных праблем сучаснай цывілізацыі да поўнай перамогі сацыялізму ў свеце? Не, бо праблемы гэтыя настолькі наспелы, што мы павінны ўжо цяпер рабіць канкрэтныя крокі, накіраваныя хоць бы на іх змякчэнне ў рамках цяперашняга «шматукладнага» сусветнага парадку.

Ці магчыма гэта?

Так, адказвае сацыялізм. У 1971 годзе на XXIV з'ездзе КПСС Леанід Брэжнеў абвясціў Праграму міру з шасці пунктаў, адзін з якіх гаворыць: «Савецкі Саюз гатовы паглыбляць адносіны ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ва ўсіх галінах з дзяржавамі, якія са свайго боку імкнуцца да гэтага. Наша краіна гатова ўдзельнічаць сумесна з іншымі зацікаўленымі дзяржавамі ў вырашэнні такіх праблем, як захаванне прыроднага асяроддзя, асваенне энергетычных і іншых прыродных рэсурсаў, развіццё транспарту і сувязі, прадухіленне і ліквідацыя найбольш небяспечных і распаўсюджаных захворванняў, даследаванне і асваенне космасу і Сусветнага акіяна».

Такім чынам, сацыялістычны свет працягвае руку супрацоўніцтва.

— Ці прыняць нам працягнуць руку? Ці давяраем мы марксістам як партнёрам па кіраванню сусветным развіццём? — пытаецца, напрыклад, Пека Куусі, міністр, старшыня фінскай часткі фінляндска-савецкай камісіі па навукова-тэхнічнаму супрацоўніцтву. І адказвае:

— А ці маем мы іншы выбар? Хто з нас у існуючых умовах мае права адкіць заклік да ўзмацнення міжнароднага супрацоўніцтва і спакойна глядзець, як на чалавецтва абрываецца адзін крызіс за другім іменна ў выніку некіруючасці сусветнага развіцця?

А пры якіх умовах магчыма такое супрацоўніцтва?

Савецкая пазіцыя вядомая: стварэнне абстаноўкі, якая выклічае ўзнікненне новай вайны, утайманне гонкі ўзбраенняў, развіццё і паглыбленне разрадкі міжнароднай напружанасці, наладжанне шырокага міжнароднага супрацоўніцтва дзяржаў з розным сацыяльным ладам — усё гэта дазволіла б ставіць перад чалавецтвам агульныя мэты і рабіць узгодненыя крокі па іх рэалізацыі.

«Калі ўдасца вырашыць галоўную задачу — задачу прадухілення новай сусветнай вайны, забеспячэння трывалага міру, — піша Леанід Брэжнеў у сваёй кнізе «Ленінскім курсам», — то гэта адкрые новыя выдатныя перспектывы перад чалавецтвам. Узнікнуць перадавыя ўмовы для вырашэння многіх іншых жыццёва важных праблем, якія паўстаюць у наш час перад чалавецтвам у цэлым».

Валянцін ТРУНОУ.

Беларускае Палессе. Край непраходных у мінулым балот. Сёння тут на дзсятках тысяч гектараў асушаных меліяратарамі зямель створаны сельскагаспадарчыя комплексы, выраслі новыя добраўпарадкаваныя пасёлкі. Год ад году мацнее эканоміка саўгаса «Навасёлкі» Петрыкаўскага раёна — адной з буйных у рэспубліцы гаспадарак мяса-малочнага напрамку. Тут збіраюць багаты ўраджай збожжавых, бульбы, агародніны, кармавых караняплодаў. Вясковыя юнакі і дзяўчаты працуюць аператарамі на жывёлагадоўчых фермах, механізатарамі, паляводамі. Ім створаны ўсе ўмовы для працы, добрага адпачынку. На цэнтральнай сядзібе ў Навасёлках жылыя дамы з усімі камунальнымі выгодамі. Ёсць тут сярэдняя агульнаадукацыйная і музычная школы, магазіны, прадпрыемствы бытавога абслугоўвання, дзіцячы сад-яслі, бальніца, Дом культуры, бібліятэка.

НА ЗДЫМКАХ: добра самым маленькім жыхарам «Навасёлкаў» у дзіцячым садзе; у сельскім універмагу; лепшыя аператары-свінаркі М. РАКІЦКАЯ (справа) і В. ХАРЫТОНЕНКА; саўгасны статак выходзіць на пашу; больш як дзвесце чалавек займаюцца ў гуртках мастацкай самадзейнасці Дома культуры.

Фота І. ЮДАША.

Машынабудаванне рэспублікі развіваецца апераджальнымі тэмпамі

ШМАТ ДОБРЫХ ПЕРАМЕН

Аснове беларускай індустрыі — машынабудаванне і сёння належыць вядучае месца ў краіне па выпуску электронных вылічальных машын, вялікагрузных аўтамабіляў, сіласаборачных камбайнаў. На долю рэспублікі прыпадае 16 працэнтаў агульнасаюзнай вытворчасці трактароў, 14 — металарэзных станкоў, каля 9 працэнтаў прадукцыі прыборабудавання.

Аб стане спраў у галіне расказвае начальнік аддзела Дзяржплана БССР Барыс МАКЕЙЧАНКА.

— Машынабудаванне ў рэспубліцы развіваецца апераджальнымі тэмпамі. За кожную з апошніх пяцігодак — восьмую і дзевятую — аб'ём яго валавой прадукцыі падвойваўся, а сёлета складзе больш як 30 працэнтаў ад агульнай прамысловай вытворчасці.

Гэта, так сказаць, колькасны выцягненні, а якасны выцягненні ў тым, што за пяцігодку асвоена каля тысячы новых вырабаў, амаль 70 працэнтаў прадукцыі абноўлена, і многія яе віды не толькі адпавядаюць лепшым замежным узорам, але па шэрагу паказчыкаў і пераўзыходзяць іх.

У параўнанні з 1940 годам аб'ём вытворчасці машынабудавання і металапрацоўкі ў Беларусі ўзрос больш як у дзвесце разоў...

— Так, сённяшні дзень галіны незвычайна багаты, толькі за гады дзевятай пяцігодкі ў строй уступілі новыя заводы: Баранавіцкі — аўта-

матычных ліній, Аршанскі — нармалізаванага інструменту, Пінскі — уніфікаваных і спецыяльных вузлоў да аўтаматычных ліній, Бабруйскі — па вытворчасці машын для ўнясення ўгнаенняў, у Лунінец — «Сельгасэлектра-рухавік». Заводскія наваселлі адбыліся таксама ў Гомелі, Магілёве, Вілейцы, Лідзе. Рэканструюваны многія дзеючыя прадпрыемствы. У іх ліку вытворчае аб'яднанне «Інтэграл», МАЗ, ЗАВ, заводы электронных вылічальных машын, гадзіннікавы, халадзільнікаў, Гомельскі станкабудуўнічы, Гродзенскі — карданых валаў, аршанскі — «Чырвоны барацьбіт». Пыпыт на іх вырабы пастаянна расце.

— А над чым працуюць машынабудуўнікі рэспублікі цяпер?

— На першым плане клопат аб якасці прадукцыі, яе дакладнасці, надзейнасці, даўгавечнасці.

Апераджальнымі тэмпамі развіваюцца радыётэхнічная, электронная прамысловасць, станка- і аўтамабілебудаванне, вытворчасць сродкаў сувязі. Больш як удвая ўзрасце выпуск аўтаматычных ліній. Прыкметна папоўніцца парк аўтаматаў і паўаўтаматаў, станкоў з лічбавым праграмным кіраваннем.

Перад аўтамабілебудуўнікамі ставіцца задача стварыць больш самазалаў і аўтапаездоў павышанай грузавымальнасці. Славуці БелАЗ ператварыўся ў сапраўднага волата — з 40-тоннага ў 75-тонны. Выпра-

баванні праходзяць вуглявозы, здольныя змяшчаць 120 тон грузаў. К канцу пяцігодкі яны будуць пастаўлены на паток. Канструктары, нагрукуючы БелАЗ, пастаянна клапацяцца, каб машына заставалася ў «лёгкай вагавай катэгорыі». Тое ж можна сказаць і аб стваральніках трактароў, матораў — пры значным росце магутнасці МТЗ-80-82 вага рухавіка засталася назменнай.

На Магілёўскім аўтазаводзе ўпершыню ў краіне арганізавана вытворчасць самазвальных аўтапаездоў для работ на шахтах і рудніках.

Асвоены і многія іншыя новыя, высокапрадукцыйныя, надзейныя ў эксплуатацыі машыны і механізмы. На Гомсельмашы гэта самаходны кормаборачны камбайны КСК-100. У напружаны перыяд уборкі яны дазваляць выслабніць толькі ў рэспубліцы каля 200 тысяч механізатараў. Бабруйсксельмаш так выработаваў магутныя раскідвальнікі арганічных угнаенняў.

З заканчэннем будаўніцтва заводу сельскагаспадарчага машынабудавання ў Магілёве стане буйнейшым у галіне па выпуску прычэпаў вялікай ёмістасці для перавозкі сіласнай і смяжнай масы.

Значна навялічыцца вытворчасць прадметаў спажывання: тэлевізараў, радыёпрыёмнікаў, халадзільнікаў, матацыклаў, гадзіннікаў, веласіпедаў, фотаапаратаў.

Нельга не адзначыць імк-

ненні многіх калектываў як мага больш знізіць затраты металу. Іменна такое машынабудаванне, дзе патрабуецца «сталі на капейку, а працы на рубель», і трэба развіваць ва ўмовах Беларусі, якая не мае ўласнай металургічнай базы, але багата кваліфікаванымі кадрамі.

— І, відаць, яшчэ адна характэрная рыса сённяшняга дня рэспублікі — новабудуўлі ўсё часцей бачыць у малых і сярэдніх гарадах...

— Гэта прыносіць у такія гарады шмат добрых перамен. Да нядаўняга часу, напрыклад, Лунінец быў вядомы як чыгуначны вузел. Цяпер гэта важны цэнтр машынабудавання. Тут асвойвае магутнасці завод электрарухавікоў, будзеца прадпрыемства па рамонту дарожнабудуўнічых машын і экскаватараў. На Палесці ў бліжэйшы час працягуць сотні кіламетраў новых шасейных дарог, шырокім фронтам разгарнуліся работы па меліярацыі зямель, і гэта прадукцыя будзе акурат дарэчы.

У Ваўкавыску хутка ўступіць у строй завод будаўніча-аддзелачных і дахавых машын, што дазволіць будаўнікам пазбавіцца ад працаёмкай ручной работы.

Новабудуўлям адрасуе сваю прадукцыю Маладзечанскі завод лёгкіх металічных канструкцый. Філіялы мінскіх машынабудуўнічых заводаў з'явіцца ў Мар'інай Горцы, Стоўбцах, новыя прадпрыемствы — у Пінску, Оршы, Жодзіна і іншых месцах.

Зайздросныя перспектывы ў беларускага машынабудавання.

Гутарку вяла Л. ЛАМСАДЗЕ.

Многія работнікі прадпрыемстваў Брэста праводзяць выхадныя дні на базе адпачынку за сорок кіламетраў ад горада. Тут у сасновым лесе на берэзе ракі Мухавец размясціўся прафілакторый на 105 месцаў і ўтульным летнім домікі. Выдатны пляж, рыбалка, розныя спартыўныя спаборніцтвы, вочары ля кастра — усё гэта робіць цікавым адпачынак.

НА ЗДЫМКАХ: работнікі Брэсцкага дыванова-суконнага аб'яднання (злева направа) Вялянціна ІЛЬКАВЕЦ, Зінаіда РАМАНЮК і Яўгенія ПЕЧАНЫ прыехалі адпачыць у прафілакторый; задаволены сваім уловам памочнік майстра круцільнага цэха панчошнага камбіната Вялянцін ІВАНОУ.

ШТО ПАКІНУЛА ПА САБЕ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ВЫСТАЎКА СССР У ЛОНДАНЕ...

ДЗВЕРЫ Ў НЕВЯДОМЫ СВЕТ

Пісаць нататкі пра падзею, што адбылася амаль два месяцы назад, — які гэта мае сэнс? Магчыма, пра яе ўжо забыліся, хоць у свой час яна выклікала захапленне... Ведаеце, як бывае часцей за ўсё ў жыцці: спачатку прыгожыя словы, пахвала, а міне якісь час — і ўсё выцела з памяці.

Узяцца за пера мяне падштурхнула пісьмо з Лондана, якое я атрымаў днямі. Прыводжу яго тут амаль што даслоўна.

«Паважаны рэдактар!

Магу прасіць вас, каб вы праслалі мне вашу газету «Голас Радзімы» і іншыя выданні! Прашу прысылаць на мой адрас...

Прабачце, што так доўга быў без кантакту з вамі. Што мяне прымусіла напісаць гэта пісьмо! Савецкая выстаўка ў Лондане. Не перабольшваючы, — гэта была найлепшая выстаўка, на якой я быў! Песні і танцы «Харошак» адыгралі вялікую ролю ў маім рашэнні звярнуцца да вас, каб атрымаць вашу газету...

Застаюся ваш Ю. Я.»

I

Некалькі фактаў да ведама чытача.

Нацыянальная выстаўка СССР адбылася з 23 мая па 10 чэрвеня гэтага года ў сталіцы Вялікабрытаніі. Размяшчалася ў буйнейшай выставачнай зале Лондана «Эрлс корт». Беларусь і Грузія мелі на выстаўцы асобныя павільёны. Адзначаўся спецыяльна Дзень Беларускай ССР. Прысутнічала ўрадавая дэлегацыя рэспублікі на чале з першым намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР В. Гвоздзевым. Беларусь экспанавала тканіны і гадзіннікі, дываны і фотаапараты, каляровыя тэлевізары і партатывы радыёпрыёмнікі, халадзільнікі і цацкі. Візітнай карткай рэспублікі быў вялізны самазвал БелАЗ і тры трактары «Беларусь», што стаялі на пляцоўцы перад уваходам у павільён. Два разы на дзень — апоўдні і ўвечары — давалі канцэрт на сцэне выстаўкі «Харошкі». За дзень праз «Эрлс корт» праходзіла 10—12 тысяч наведвальнікаў, а ўсяго на выстаўцы пачыналася больш за 140 тысяч чалавек.

II

З кнігі водгукаў у павільёне Беларускай ССР.

«Надзвычайна! Варта было пайсці на выстаўку толькі дзеля прадстаўлення «Харошак» — нават, калі б не было ўсіх цікавых экспанатаў».

«Перадайце нашы найлепшыя пажаданні ўсім-ўсім у Расію».

«Я ўпершыню ўбачыла такія танцы, і мне яны вельмі спадабаліся. Я лічу, што гэта было

цудоўна! Прыязджайце хутчэй зноў. Хто можа ўстаяць перад дружбай з людзьмі, якія ствараюць такую радасную і шчырую атмасферу!..»

«Мы — фабрычныя работніцы. Нам вельмі спадабаўся ваш канцэрт. Мы хочам падзякаваць вам за вашы танцы. Нас здзівіў і захапіў ваш тэмперамент, які так не ўласцівы англічанам».

«Я заплаціў за ўваход 60 пенсаў. Цяпер гэта выклікае ў мяне пачуццё віны. Якое цудоўнае прадстаўленне! Якая цікавая выстаўка!»

«Мы амаль гадзіну чакалі канцэрта. І не былі расчараваны! Хочам падзякаваць вам за вялікае задавальненне, якое мы атрымалі ад выстаўкі і канцэрта».

III

З гутаркі з кіраўніком ансамбля «Харошкі» на нацыянальнай выстаўцы СССР у Лондане Аляксандрам Ульяновічам.

— Мне цяжка што-небудзь дадаць да той ацэнкі выстаўкі, і ў прыватнасці выступленняў «Харошак», якую далі самі англічане ў сваіх запісах у кнізе водгукаў. Ім цікава было ўсё — ад географічнага месца знаходжання Беларусі на карце да нашага фальклору. І ўсё выклікала шчырае захапленне. Што ведаў звычайны англічанін пра Беларускае ССР да выстаўкі? Бадай што, — нічога. Адна высокапастаўленая асоба, калі яе спыталі пра нашу рэспубліку, адказала так: «Беларусь — гэта там, адкуль Вольга Корбут»...

Які-небудзь фермер на такое пытанне, напэўна, адказаў: «Беларусь — гэта там, адкуль трактар «Беларусь». Фірма «ІМО Беларусь лімітэд», якая гандлюе савецкімі трактарамі, карыстаецца ўсім большым прызнаннем у Вялікабрытаніі».

Але акрамя гэтых фактаў брытанцы мала што ведаюць і пра Беларусь, і пра Грузію, і наогул пра ўсю нашу краіну. Таму выстаўка, як выказаўся нехта з наведвальнікаў, прыадчыніла дзверы ў невядомы свет. Людзей цікавіла ўсё ў нашай экспазіцыі — гадзіннікі, трактары, беларускае шкло і асабліва — вырабы народных промыслаў.

Пра «Харошкі» асобная размова. Поспех небывалы. Выключны поспех. Людзі прыходзілі на канцэрт загадзя і цяраплява чакалі. На лаўках усім месца не хапала — садзіліся проста на падлогу. Забіты былі ўсе праходы. Англічане не маглі знайсці слоў, каб выказаць сваё захапленне. Нашы беларусы, што жывуць у Вялікабрытаніі, былі расчулены. «Гэта ж песні і танцы нашай маладосці», — гаварылі яны і стараліся зрабіць нешта прыемнае артыстам. Нехта прыйшоў з поўнымі кі-

шэнямі цукерак і частаваў перад канцэртамі дзяўчат. Нехта раздаваў усім сувеніры на памяць. А аднойчы прыйшоў стары беларус па прозвішчы Лашук. Прынёс з сабою цэлую каробку хусцінак. Хлопцы выскокваюць са сцэны спацелья, пот цурком, хвіліну перадыхнуць і зноў на сцэну. А гэты беларус раздае ім новенькія хусцінкі: «Выцірайцеся, даражэнькія! Каб вам лягчэй было...»

Лашук, зрэшты, як і многія эмігранты-беларусы, амаль што-вечар «прападаў» на прадстаўленні «Харошак». Аднойчы падыходзіць да мяне і гаворыць:

— Вось паслухайце, што тут пішуць (я з Польшчы дастаў гэты тыднёвік): «...Перадача, якую я глядзеў сёння, не была адзначана ў тэлевізійнай праграме. Аб'явілі яе як «Харошкі» — фальклорная праграма. Прадчуванне мне падказала, што гэта будзе беларускі калектыў. І не памыліўся. Я быў у захапленні ад музыкі, танцаў, спеваў, ўбораў. На жаль, дыктар не сказала, адкуль гэты калектыў. У сувязі з гэтым звяртаюся да вас, дарагая рэдакцыя, з пытаннем: ці ведаеце вы гэты калектыў?.. Па маёй ацэнцы, гэта прафесійны артысты з БССР. Бо вельмі ж прыгожа ігралі і танцавалі. А ўборы іх былі цудоўныя».

— Дык ці не маглі б вы мне даць якую кніжку пра «Харошкі» ці іншы матэрыял? — папрасіў Лашук. — Пакуль тая рэдакцыя збярэцца з адказам чалавеку, я сам напішу. Напішу, што гэта наш ансамбль «Харошкі» — беларускі. Хай ведаюць усё: другога такога няма ў свеце!..

Выступленні «Харошак» спадабаліся Стэнлі Лаудану, вядомаму імпрэсарыю ў Вялікабрытаніі, і іншым знаўцам прафесійнага мастацтва. «Мы хочам, — заявіў Стэнлі Лаудан, — каб ваш выдатны ансамбль зрабіў турэ па нашай краіне. Я сам вазьмуся за гэтую справу».

IV

Не ўсім у Англіі спадабалася нацыянальная выстаўка СССР. Не спадабалася як грамадска-палітычны акт, закліканы спрыяць лепшаму ўзаемаразуменню паміж народамі дзвюх краін, рэалістычнаму ўяўленню: што такое Савецкі Саюз? Кагосьці не задавальняла, што жыхар Брытанскіх астравоў, якому ўвесь час толькі і гавораць, для якога толькі і пішуць ні пра што болей, як пра «савецкую военную пагрозу» ды «савецкіх дысідэнтаў», раптам атрымае магчымасць прыадчыніць тыя самыя дзверы і ўбачыць за імі зусім нечаканае, зусім іншую рэчаіснасць. Потым цяжка будзе яго пераканаць, што ў Савецкім Саюзе неба чорнае, бо сонца адсланяюць толькі для

таго, у каго партыйны білет. Лепш не дапусціць на выстаўку.

Такія не пакідалі сваіх аўтографіў у кнізе водгукаў, не прыносілі ласункаў для нашых артыстаў. Яны прыходзілі з каменем за пазухай. Почыркі іх дзейнасці вядомы — паталагічны антысавецкізм.

Аднойчы ноччу дырэкцыю выстаўкі напужалі: «Вашы трактары замініраваны! Раніцай усё ўзяць і паветра!» Другі раз «дабрадзеі» папярэдзілі: «Калі не зачыніце выстаўку, разнісём ушчэнт павільён!» На трэці раз правакатары падкінулі «ліпавыя» праспекты. На першы погляд, такія ж, як і нашы: на англійскай мове, нават колер ідэнтычны, такія ж загалюкі да тэкстаў. Толькі ў адным месцы пад рэкламным загалюкам былі ўціснуты некалькі лжывых антысавецкіх радкоў. Адрозніваць — справа рук сцяністаў. Разлік просты: разам з лыжкай мёду наведвальнік праглыне і кроплю дзёгцю.

Не новы і не арыгінальны прыём. Так рабілі фашысты ў час акупацыі Беларусі ў апошнюю вайну. Друкавалі, скажам, копію газеты «Правда». Не падкапаешся — савецкая газета па зместу і па вонкаваму выглядзе. І толькі дзе-небудзь на апошняй старонцы фашысцкая цыдулка ўціснута. Але не мелі карысці з такой работы акупанты. Не было «навару» і ў праціўнікаў савецкай выстаўкі ў Лондане.

У першы ж дзень у савецкі павільён прыйшоў беларускі эмігрантскі біскуп Часлаў Сіповіч. Доўга дзіваваўся экспанатамі, захапляўся канцэртамі. Нарэшце звярнуўся з просьбай да нашых супрацоўнікаў: «Ці не знойдзеце ў вас лішняга плаката пра «Харошкі». Гэта ж — такі канцэрт, трэба, каб больш людзей пабывала на выстаўцы. Але ж мала хто ведае пра яе. Вельмі дрэнна пастаўлена інфармацыя пра выстаўку. Было толькі ў адной газеце пададзена, ды і то не зразумець, дзе тая выстаўка знаходзіцца і калі адкрыта... Дайце нам плакатаў, мы парасклеваем у горадзе. Хай нашы ідуць на выстаўку».

Біскуп Часлаў Сіповіч, задзеты за жывое маўчаннем брытанскай «дэмакратычнай» прэсы, зрабіў, што мог, для прапаганды выстаўкі. Брытанская прэса не зрабіла нічога. Аж да таго часу, пакуль савецкую выстаўку не наведала прэм'ер-міністр Вялікабрытаніі пані Маргарэт Тэтчэр. Пасля таго, як тэлебачанне, радыё, газеты паведамілі аб гэтым факце, на выстаўку пайшоў масавы наведвальнік.

[Заканчэнне на 6-й стар.]

«Голас Радзімы»

№ 32 [1602], 1979 г.

ПАСЛАНЦЫ ІРАКА НА БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

У Беларусі гасціла дэлегацыя Таварыства іракска-савецкай дружбы на чале з членам кіраўніцтва Партыі арабскага сацыялістычнага адраджэння (БААС), галоўным рэдактарам газеты «Ас-Саўра» Саад Касемам Хамудзі. У склад дэлегацыі ўваходзілі губернатар правінцы Нівеві Субхі Алі Халаф, намеснік саветніка па пытаннях культуры пасольства Іракскай Рэспублікі ў Савецкім Саюзе Самі Сафар, адказны супрацоўнік міністэрства культуры і інфармацыі Ірака, вядомыя паэты, мастакі, журналісты.

Разам з дэлегацыяй у Мінск прыбыла група іракскіх майстроў мастацтваў.

Цёпла сустрэкала Беларусь гасцей з дружалюбнай краіны. Яны былі прыняты намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР М. Кавалёвым, мелі сустрэчу з міністрам культуры БССР Ю. Міхневічам і іншымі афіцыйнымі асобамі. У Мінску ў Палацы культуры тэкстыльшчыкаў адбыўся сход, прысвечаны Дням савецка-іракскай дружбы ў СССР у сувязі з нацыянальным святам Іракскай Рэспублікі — рэвалюцыі 14 ліпеня 1958 года і 17 ліпеня 1968 года. На сходзе прадстаўнікі грамадскасці беларускай сталіцы выказалі падтрымку барацьбы арабскіх народаў з імперыялізмам і сіянізмам.

У дні прыёму іракскіх гасцей майстры мастацтваў з дружалюбнай краіны выступілі з канцэртамі ў Мінску і Брэсце. У Палацы мастацтваў была адкрыта выстаўка іракскага жывапісу, ілюстрацыя да дзіцячых кніг, дзіцячага малюнка, у мінскай бібліятэцы імя Я. Купалы — выстаўка кніг савецкіх і іракскіх аўтараў аб Іраку.

На іракскай мастацкай выстаўцы.

В О ФРАНКФУРТЕ мы намеревались посетить «Восточно-Западный торговый банк», где работают наши советские представители, а заодно и побывать в так называемом «обществе в защиту прав человека»...
 Год три назад выходящий в Кельне ежемесячник по вопросам немецкой и международной политики «Блеттер фюр дойче унд интернационале политик» опубликовал небольшую статью о деятельности этого общества. Для того чтобы сразу стал ясен характер этого созданного в августе 1972 года института, позволим себе процитировать выше указанную статью: «И в период заключения Договора об основах отношений с ГДР и договоров с Москвой, Прагой и Варшавой, равно как и после завершения в Хельсинки Советского пакта по безопасности и сотрудничеству в Европе, «общество» вело разговор о «распродаже Запада» и анонсировало новые формы помощи тем лицам в странах Восточной Европы, которые «без применения оружия и насилия ведут борьбу за права человека». Игнорируя принципы невмешательства в дела других государств, содержащиеся в Заключительном акте общеевропейского совещания, «общество» не только объявляет свою деятельность законной, но еще и пытается при этом сослаться на Декларацию прав человека, принятую ООН. А ведь «достаточно хорошо известно, что данное «общество», писал ежемесячник, является не чем иным, как филиалом Народно-трудового союза (НТС)».

О том, что собой представляют НТС и его журнал «Посев», мы уже писали. Скажем лишь, что, пытаясь ослабить растущее в ФРГ и в других странах недовольство общественности проблемами НТС, его шефы решили создать внешне не связанные с ним организации под такими невинными названиями, как «немецко-русское общество», «немецкое общество по изучению России» и наконец «общество в защиту прав человека».

Одним из его первых председателей (мы имеем в виду «общество в защиту прав человека») стала Корнелия Герстенмайер — дочь Ойгена Герстенмайера, бывшего председателя бундестага. Эта дама хорошо известна среди ярых антисоветчиков.

Другим, не менее активным деятелем «общества» является И. Агрозумов.

Достаточно подробно информацию об Агрозумове мы почерпнули из того же журнала «Блеттер фюр дойче унд интернационале политик»: «Иван Агрозумов — функционер НТС, входящий в так называемый «закрытый сектор» этой организации. Члены сектора живут по классической конспиративной системе, скрываясь под фальшивыми именами и обмениваясь друг с другом шифрованными донесениями. Известно также, что этот сектор специализируется на террористических и шпионских организациях, направленных против социалистических стран, и для этого поддерживает интенсивные контакты с секретными службами ФРГ и других государств».

Рассказ о нашей встрече во Франкфурте с господином Агрозумовым мы начнем, пожалуй, не с начала, а с конца. И делаем мы это отнюдь не для того, чтобы показать оригинальностью. Столь необычный подход к публикации подсказал нам сам Агрозумов. Оказалось, что не успели мы еще покинуть малогостеприимный агрозумовский офис, как шефы из этого подрывного диверсионного центра, забеспокоившись, принялись связываться с Бонном, звонить в советское посольство. Привыкшие творить свои нечестные делишки из-за угла, под покровом ночи, они никак не могли взять в толк, что вот так, среди бела дня совершенно открыто в их логово могут нагрянуть обычные советские журналисты. Не беремся гадать даже приблизительно, за кого г-н Агрозумов и его многочисленная челядь могли нас принять. Однако факт остается фактом: подозрительно настороженная тишина штаб-квартиры за все семь лет существования «общества» была впервые нарушена представителями советской прессы, и они поспешили установить наши личности. Разумеется, г-н Агрозумов нажал на все кнопки, использовал все доступные ему совершенно секретные и специальные каналы для выяснения «кто есть кто». А потом на всякий случай дал команду запросить в посольство СССР. В бюллетене, издаваемом «обществом», где Агрозумов поместил вариант нашей беседы (он записал ее на магнитофон, что вынудило поступить аналогично и нас), хозяин офиса сделал позорную как для себя, так и для своего «общества» приписку: «Советское посольство в

ФРГ на запрос о личностях журналистов подтвердило и сообщило, что они действительно находятся в служебной командировке».

МЫ ПОДЧЕРКИВАЕМ: позорную приписку, ибо ни на фирме «Сименс», ни в «Восточно-Западном торговом банке», ни в других порядочных учреждениях никому и в голову не пришло устанавливать наши личности подобным образом. Этим могут заниматься лишь людишки с темным прошлым, те, кто меряет других людей по своим меркам, те, кто, как правило, связан с уголовной полицией, секретными службами.

А теперь восстановим картину нашего визита в «покои» г-на Агрозумова, расшифруем магнитофонную запись беседы и добавим некоторые штрихи к его портрету.

Агрозумовский офис расположен на одном из этажей старого добротного дома, который можно было бы назвать в определенном плане архитектурным памятником города. Снять помещение здесь способен лишь человек с солидным кошельком и личным счетом в

наш собеседник. — Наше общество старается проводить свою работу таким образом, чтобы не мешать разрядке...

Обратите внимание на агрозумовскую формулировку, к которой этот циник вынужден прибегнуть: его общество, естественно, и не думает содействовать разрядке, зато, мол, все делает так, чтобы «не мешать» этому жизненно важному для всех людей доброй воли процессу.

— А если уж совсем откровенно?

— С другой стороны, — перебивает Агрозумов, — наше общество существует для того, чтобы форсировать осуществление прав человека. В нашем журнале мы не занимаемся ни идеологической, ни политической борьбой. Мы не выступаем ни против какого правительства. Мы публикуем факты...

Агрозумов с пеной у рта пытается снова и снова оправдать опубликованные в своем журнальчике материалы, которые содержат горы лжи и клеветы на наш народ, на социалистический строй, делая при этом нелепые ссылки на договоренности в Хельсинки.

ОБОРОТЕНЬ

банке. Вполне естественно, наша беседа и началась так:

— Кто финансирует ваше «общество»? — спросили мы г-на Агрозумова, когда он после томительных переговоров через посредство своих широкоплечих секретарей-посыльных наконец согласился выйти из своего убежища и сесть за стол, предварительно поставив условие, что запишет весь наш разговор. Мы стояли в прихожей, а секретари-посыльные исчезали и появлялись перед нами, на русском языке излагая состояние настроения своего господина и благодетеля на данную минуту. Нерешительность Агрозумова свидетельствовала скорее всего о том, что этот человек, не имеющий собственного мнения, тратит время и связывается по телефону с кем-то из своих шефов на предмет: можно ли нас принять. По принципу — как бы чего не вышло.

— Члены нашего общества и друзья делают взносы и пожертвования...

— Кого вы подразумеваете под словом «друзья»?

— Это девять тысяч человек. Среди них частные лица, организации, фирмы...

— Исключительно западно-германские фирмы или имеются и другие?

— Деятельность общества осуществляется главным образом в странах с немецким языком — ФРГ, Австрия, Швейцария. Из Соединенных Штатов мы не получаем никакой поддержки. — объясняет нам Агрозумов, не выговаривая букву «р» и поглаживая остатки своих редких седых волос.

— Сколько же членов в вашем «обществе»?

— Что-то в пределах одной тысячи человек.

Что ж, предоставим г-ну Агрозумову возможность и право полемизировать по данному вопросу с журналом «Блеттер фюр дойче унд интернационале политик». Журнал подчеркивает со знанием дела: «Нельзя считать нелогичным, что «общество» в своей подрывной деятельности пользуется прямым руководством и поддержкой не только НТС, но и западных секретных служб. Действия такого масштаба вряд ли могут быть обеспечены относительно скромными собственными финансовыми средствами (членский взнос составляет около 4 марок ФРГ)».

Г-н Агрозумов, мы ведь решили поговорить с вами не случайно. В то время как процесс разрядки напряженности обретает все новые и зримые черты, а между государствами с различными политическими и социальными системами ведется успешный диалог, все еще находятся такие, с позволения сказать, заведения, как, например, радиостанция «Свобода» и «Свободная Европа», «Посев», которые мешают этому диалогу, препятствуют делу разрядки. Что вы можете сказать по данному поводу?

— Вопрос разрядки, разумеется, очень важен, и трудно представить, что находятся люди, выступающие за войну, — театрально улыбается

— Но позвольте, г-н, а что говорится о правах и свободах человека в параграфе 10-м Заключительного акта общеевропейского совещания? И мы хотели бы знать, из чьих рук вы получаете всю эту, с позволения сказать, «информацию», не от тех ли, кто спешит «приобщиться» к любому процессу над уголовниками для поддержания своей репутации в глазах западных ревнителей «гражданских свобод»?

— Вы неправильно информированы... (?)

— Мы живем в Советском Союзе и уж как-нибудь знаем все, что происходит у нас дома, получите вас. А если ваше «общество» пытается защищать жалкую кучку отщепенцев и уголовных элементов, то тем самым оно потворствует этой категории лиц. Вывод может быть один.

Ну и, наконец, вопрос из другой области:

— Связаны ли вы с эмигрантскими организациями, например с НТС?

— Нет, мы являемся немецкой организацией. Я прежде состоял в НТС, а теперь вышел из нее... — снова неуклюже лжет Агрозумов.

— К сожалению, приходится констатировать, что есть еще силы, которые спят и видят крах Советского Союза, других социалистических стран. Но учтите, г-н Агрозумов, ни ваш НТС, ни прочие подрывные центры и организации не в силах одолеть нашу поступь. Многие пытались это сделать, да руки оказались коротки! Запомните это.

Быстро пролетели сорок минут. Агрозумов нажал клавишу магнитофона. Перестала крутиться лента в кассете. В заставленной канцелярскими столами комнате воцарилась тишина. За окном светило солнце. Его яркие зайчики, отражаясь от стекла открытой форточки, прыгали по настенным плакатам, несущим на своей глянцево-поверхности типографски неряшливо выполненные портреты «борцов» за права человека, почерпнутые из энтэзовского журнальчика «Посев», призывы к совести и «свободе». Но ни лики уголовников, ни мудреные изречения их покровителей не становились от этого оптического эффекта ярче и привлекательнее. По каким-то физиологическим причинам раскрасневшиеся щеки Агрозумова тоже не красили чело этого оборотня...

Мы встали из-за стола, направились к выходу. От масла выкрашенных белых, но изрядно заляпанных дверей веяло чем-то барачным, точнее — большим изолойтором для неизлечимо больных проказой или чумой.

— Г-н Агрозумов, разрешите на прощание один вопрос? Вы вот беретесь писать о нашей стране в своем журнальчике, а сами хоть немного знакомы с советской прессой?

— У меня нет времени читать даже местные газеты!

— В таком случае, откуда же вы вообще черпаете нужную для «работы» информацию?

— О, жизнь, поймите, сложная штука... — многозначительно протянул Агрозумов.

Д А, Г-Н АГРОЗУМОВ, жизнь действительно сложная штука, а ваша личная — заслуживает особого разговора. Надеюсь, что вы не станете отрицать, что родились в 1924 году в городе Печеры Псковской области. Когда город, где прошло ваше детство, заняли немецкие фашисты, вы, спасая собственную шкуру, пошли служить в гитлеровскую жандармерию, а потом вместе с отступающим врагом бежали на Запад. Кончилась война. Люди, защищавшие свою Родину, возвращались к своим очагам. А вы — предатель и изменник — избрали иной путь: попросили принять вас «за прошлые заслуги» в НТС. Вы знали, что вам не откажут: в годы второй мировой войны НТС стал официальным филиалом гестапо. В то время, когда вы и ваши коллеги по НТС уже орудовали как военные преступники, расширялись и крепили связи руководителей союза с такими профессиональными шпионами и высокопоставленными фаворитами Гитлера, как Рейнхард Гелен и Отто Скорцени.

Вот почему не вызывает никакого удивления тот факт, что после победы над коричневой чумой этот список избранных пополнили новые высокопоставленные представители секретных служб.

После 1945 года члены НТС сначала ушли в подполье, спрятавшись за широкую спину британской разведки «Сикрет интеллидженс сервис», а затем американского ЦРУ. Спецслужбы стремились использовать их для проведения подрывной и разведывательной деятельности на территории СССР. Вот и вы, г-н Агрозумов, ничем не отличались от энтэзовского отребья ни по своим моральным, ни по иным качествам. Вам нет никакого смысла отказываться от того факта, что, во-первых, в американской диверсионной школе в местечке Бад-Висзее (ФРГ), где особое значение придавалось практическим занятиям, вы под кличкой «Виктор Иванович» обучали своих подопечных радиоделу и числились там «инструктором». Во-вторых, в 1953 году вы сами готовились к тайной заброске в Советский Союз для шпионской и другой подрывной работы. Вряд ли можно сомневаться, чем завершилась бы ваша миссия, если бы заброска состоялась. Вероятнее всего нам бы пришлось повывисить нужда, беседовать в ином месте. Ну да что об этом говорить! Вы нашли для себя вполне достойную работу. То есть вам ее подыскали заботливые опекуны. Бросили вас, так сказать, на передний край борьбы против разрядки напряженности.

Ведь именно вы, г-н Агрозумов, исподволь, страшась дневного света, соблюдая правила конспирации, распространяете клеветнические слухи о «советской военной угрозе», «кознях Кремля». Спросите, откуда это вдруг стало известно советским журналистам? Да, собственно говоря, об этом достаточно полно рассказало недавно на встрече с иностранными журналистами в Берлине Инге Голнат — бывшая секретарша депутата бундестага Вернера Маркса. Она не пожелала больше оставаться немой свидетельницей преступной деятельности своего патрона, возглавляющего в рамках бундестага один из так называемых «рабочих кружков» фракции ХДС/ХСС, ведающего вопросами внешней политики и имеющего прямое отношение к военным вопросам. И рассказала о связях своего шефа с вашим «обществом»...

И ТАК, г-н Агрозумов, он же Виктор Иванович, он же Иван Иванович, а в общем-то предатель и провокатор, не помнящий родства: круг замкнулся. Уже сам по себе факт, свидетельствующий о том, что ваше имя стоит в списке рядом с именем Вернера Маркса и его друзей по партии — Альфредом Дрегером и Манфредом Вернером, проливает свет на очень многое.

Одним словом, совершенно точно прослеживается линия альянса — депутат бундестага Вернер Маркс, его приятель, премьер-министр Бовариинезбы известный Штраус, заместитель председателя «общества в защиту прав человека» Агрозумов. У них одно политическое кредо — антисоветизм, зоологическая ненависть ко всем прогрессивным процессам, ко всему, что связано с разрядкой напряженности. Опытные политики и демагоги — все они в определенное время пытаются скрыться под защитными масками этаких миротворцев, ревнителей «свобод». Но эти потуги не приносят успеха. Маска сорвана и с вас, г-н Агрозумов, как бы вы за ней ни прятались.

**В. КАССИС,
Л. КОЛОСОВ.**

СВЕДЧАЦЬ СТАРАДАЎНІЯ МЕМУАРЫ

Нашы продкі пачалі фіксаваць свае ўражанні і ўспаміны яшчэ ў XVI—XVII стагоддзях. Тады ўзніклі багатыя гістарычныя звесткі дзённікі («Дыярыушы») А. Філіповіча, Ф. Еўлашоўскага, С. і Б. Маскевічаў, Я. Цяроўскага, якія ўжо даволі грунтоўна даследаваны (і часткова перавыдадзены) мінскім літаратуразнаўцам А. Коршунавым. Значна слабей вывучана шматомная мемуарыстыка Беларусі XVIII—XIX стагоддзяў (выключэнне тут складае, бадай, А. Абуховіч). У апошнія гады яна зацікавіла нашага вядомага літаратуразнаўца Адама Мальдзіса. У савецкіх і польскіх бібліятэках і архівах ім было выяўлена каля дзвюх соцень дзён-

нікаў і ўспамінаў, напісаных пастаяннымі або часовымі жыхарамі Беларусі на рускай, польскай, украінскай і іншых славянскіх мовах. Гэтыя крыніцы значна пашыраюць уяўленне пра матэрыяльнае і духоўнае жыццё нашых продкаў, іх быт і моравы.

Пакуль спакваля рыхтуецца кніжная публікацыя, мы пазнаёмім чытачоў «Голасу Радзімы» з постацямі трох мемуарыстаў XVIII стагоддзя — Ільі Турчыноўскага, Саламеі-Рэгіны Русецкай-Пільштыновай і Марціна Матушэвіча. Іх творы ў многім блізкія да модных у той час «авантурных раманаў», маюць пазнавальнае і мастацкае значэнне.

І. НЯГОДЫ НА БЕРАГАХ ДНЯПРА

Па прозвішчу мяркуюць, што Ілья Турчыноўскі (1695 — каля 1746) быў нашчадкам турэцкага палоннага і ад яго атрымаў у спадчыну буйны тэмперамент. Нарadzіўся мемуарыст на украінскай зямлі — у Беразані каля Пераяслава. Пасварыўшыся з бацькам, адправіўся адтуль пешшу ў Кіеў, дзе крыху правучыўся ў ніжэйшых класах духоўнай акадэміі. Працаваў у царкве асаблівай схільнасці юнак не меў. Таму стаў вандраваць па Украіне і Беларусі. Перабраўся ў Чарнігаў, Гомель, Магілёў, Шклоў... Маючы добры голас, Турчыноўскі арганізоўваў хоры і тэатральныя прадстаўленні. Адным словам, гэта быў тыповы вандроўны шкаляр, «разначыннец» свайго часу.

Нягледзячы на вучобу ў духоўнай акадэміі, Турчыноўскі быў усё ж чалавекам малапісьменным. У яго «аўтабіяграфіі», напісанай у Беразані «ў памяць дзецям сваім, і ўнукам, і ўсяму патомству» і апублікаванай у 1885 годзе ў «Киевской старине», мноства памылак, амаль няма знакаў прыпынку. Дзякка нават вызначыць мову, на якой яна напісана. Публікатар не наважыўся назваць яе «ні народнай, ні кніжнай». Адзначыў толькі, што яна набліжаецца «да канцылярскай мовы таго часу, пры відавочным уплыве рускай мовы і са значнай схільнасцю да славянства». Ад сябе да гэтага дадамо, што ў Турчыноўскага, які доўга жыў у Магілёве і Шклове, многа беларускага. Яго «Житие и страдание» напісана на украінска-беларускай мове, якая не патрабуе перакладу.

Як відаць з успамінаў, жыццё Турчыноўскага было багатае на прыгоды. Усюды вандроўнага шкаляра падсцерагаюць надобразычліўцы, ворагі. Мяркуюць самі. Вось Турчыноўскі разам з «двома молодчиками болшими», Сямёнам і Іванам, пайшоў з Кіева ў Магілёў. Па дарозе, у лесе, сябры яго аграбілі і пабілі. Потым пачалі раіцца: ці лепш дабіць, ці прывязаць да дрэва, каб заелі камары. Тут Турчыноўскі ўсхапіўся і ў адной кашулі кінуўся ўцякаць. Сямён і Іван, тоўстыя і п'яныя (аўтар не забывае падкрэсліць гэта некалькі разоў), не змаглі яго дагнаць. Таму сталі абяцаць яму, што ўсё аддадуць назад. Юнак паверыў і вярнуўся. Тут «сябры» зноў сталі яго біць. Турчыноўскі пачаў маліць: бярыце грошы, нікому, маўляў, нічога не скажу... Пайшлі далей. У Паповай Гары, напатакушы казакаў, Сямён і Іван абгаварылі Ілью: маўляў,

зладзюга і бандыт. Сотнікі звязалі яго, адабралі адзенне і кніжкі, аддалі іх шинкарцы за цэбар мёду. Але тут, на шчасце, з'явіўся стары сотнік, які быў у доме Турчыноўскіх яшчэ ў 1710 годзе, у час паходаў Пятра I. Ілья раскажаў яму ўсю праўду — і фаргуна перамянілася: «супастаў» закавалі і пакаралі розгамі. А Турчыноўскі стаў у казакаў пісарам.

Ды юнаку карцела ісці далей, шукаць навукі: «Будучи же в него немалое число в правление писарском, понудило мя первое желание отойти в... Могилев, для обучения языка латинского и провидения по свету людского обхождения».

І васьм разам з купцом Іванам Ронай Ілья прыбыў у Магілёў. Спярыша быў прыняты ў школы пры Святапакроўскай царкве на Падоле, потым — «до школ латинских язovitских». Быў заўважаны праваслаўным архірэем Чацвярцінскім, залічаны ў яго хор. Але і тут Турчыноўскага падсцерагала небяспека. Рэгент па злосці «ахнуў» яго «из хор чрез железные баляки, где я ис хор на дол летел вишине у пяти человек, и ежели бы не потрапил на женские главы, то бы о камень мрамур разбился. И многим женам повреждения были главы, а единой старусе и вся глава сломилась, акая у три дни и умерла».

Давялося Турчыноўскаму ўцякаць з Магілёва. Па прапанове школьскіх купцоў Іаана Мазуровіча і Міхайлы Касябуцкага паехаў ён у Шклоў, у манастыр Благославенія божага, дзе наладзіў адно з першых у Беларусі публічных прадстаўленняў: «И там я чрез четыре года при том монастыри был регентом и от оных мещан так и от игумена имел доволствие. Но и там враг, искатель мне зла и гонения, завидя моему добру, воста на мя. Прилучившись з Кіева два студенти, желали у Орши или в Могилеве ходити до школ, но неприяты за тем, что благочестивые. С ними я потрудился, и на светлое воскресение выправили диалог з интермедиею, на якия многолудствие благочестивых собралось. И все тому удивлялись, яко там, в тих краях, той вещи не видали. Не малую себе римляне болезнь и безчестие принявши, умыслили якобы мя выгнати из города Шклова...»

Першапачаткова школьскія манахі-дамініканцы хацелі перавабіць Турчыноўскага на свой бок, угаворвалі яго спяваць у іх хоры. Але юнак адмовіўся. Тады лёс

паслаў яму чарговыя жорсткія выпрабаванні: «Но и пачей оние римляне опечалились и наславши одной ноши в монастыр на спеварню, яко бы нечаянно, з лихтарнями, арганеста з драгунами замковими, и начали бити всех певчих и тих студентов, а меня с чулана вытягши, безмилосердие били и шаблями рубили, где главу мою у двоих месцах до мозга прорубили, а несли мене у Днепр реку утопить. Но я, мало ощутившись, просил онаго арганести, яко он исперва добр был ко мне, помилования: який объявил мне, что послан от замку убить мене и у Днепр уволотки. Однак божия помощю и матеръ божия заступиста мя: случившись того града мещане ехали в городи з крамами и наехав на тое, отняли мене и мало в живых унесли у спеварню и объявили игумену. От якого я порубания много страдал и все свое имущество врачам раздал; но ничтоже успел бы, ежели бы не едина вдова, женщина Евдокия Машиха, излечила: ибо оние римляне, ощутивши, якие врачи до мене ходят... намовляли, чтобы мя умертвить. Когда ж я от той старухи уврачеван и стал по прежнему спевать, то извещенно мне от добрых приятелей, что хотят мене, в ноци нападши, извезати и воскори у Днепр укинуть. Я, видя и там гонение и что уже укритись от папистахов (прихильників папы. — А. М.) невозможно, а случилось таким же способом, в ночное время в едином месцу того органисту самого застать в шинку, то там з моими певчими тако ж ему отреванжовал киями и шаблями, и забравши всех певчих, дубом по реке Днепру пустился вниз».

На гэтым прыгоды не скончыліся. Ніжэй «Гомля» судна наткнулася на дрэва, перакулілася. Усе рэчы пайшлі на дно. Далей Турчыноўскі і яго сябры пайшлі пешшу. Праз нейкі час юнак дабраўся да роднай Беразані, ажаніўся, у 1718 годзе стаў святшчэннікам. Але спакойнае жыццё не настала. Украінскае духавенства даведлася аб прыгодах Турчыноўскага ў Беларусі. Яго судзілі за тое, што ён гаварыў там «дерзкие речи» супраць архірэя і кансісторыі, на тры месяцы заключылі ў манастыр — на цяжкія работы ў аковах. А яшчэ далі сто розгаў за «буянства» ў час арышту... Аўтабіяграфія заканчваецца, дакладней абрываецца апісаннем таго, як п'яныя стражнікі ўпалі ў роў, а закаванага Ілью коні панеслі насустрач новым прыгодам...

(Працяг будзе.)

Адам МАЛЬДЗІС.

У Мінску прайшлі гастролі Харкаўскага дзяржаўнага акадэмічнага ўкраінскага тэатра імя Т. Шаўчэнкі. Па традыцыі Беларускае тэатральнае аб'яднанне наладзіла гасцям паездку па славуцкіх мясцінах Мінска і яго ваколіц.
НА ЗДЫМКУ: артысты-харкаўчане ў Вязынцы, на радзіме Янкі Купалы.
Фота У. КРУКА.

ДЗВЕРЫ Ў НЕВЯДОМЫ СВЕТ

[Заканчэнне.
Пачатак на 4-й стар.]

Аматары паскудных спраў таксама паставілі ўсё на ногі, каб стварыць уражанне масавай апазіцыі выстаўцы. Вось толькі адзін прыклад. На выстаўку прыехалі два аўтобусы з Нотынгема — горада-пабраціма нашага Мінска. У адным — шчырыя сябры і людзі, якія прагнуць пазнаць нашы поспехі і наш стыль жыцця, у другім — цэлае зборышча нацыяналістаў рознай масці, ад украінскіх «сечавікоў» да латышскіх «айзсаргаў» (беларусаў сярод іх не было) з антысавецкімі плакатамі.

Яны збіраліся «адкрыць вочы» тым, хто ішоў у савецкі павільён. Але гэта зрабіла сама выстаўка, і брытанцы, наведваючы яе, зразумелі — як жа доўга чорная заслона антысавецкай прапаганды закрывала ім вочы.

V

У дзень адкрыцця выстаўкі гэты чалавек прыйшоў сюды з плакатам «Свабоду Беларусі». На фоне бясконага патоку наведвальнікаў выглядаў ён мізэрна і недарэчна. Да яго падышлі супрацоўнікі беларускага павільёна.

— Кінь ты, дзядзька, гэтае глупства. Лепш хадзі да нас, зараз канцэрт пачнецца, беларусы выступаюць...

Дзядзька не паверыў, што будзе беларускі канцэрт, і цвёрда стаяў перад павільёнам з убогім плакацікам у руках.

Назаўтра ён усё ж пераступіў парог выстаўкі ў якасці наведвальніка. Больш яго з тым плакатам не бачылі. Затое штодня ён прыходзіў на выступленне «Харошак». Пасля першага агляду выстаўкі і канцэрта ён сказаў вінавата: «Я за гэта, што стаяў з плакатам, атрымаў. Але больш не пайду».

Потым нашы суайчыннікі ў Англіі гаварылі: «Гэта адзін такі сярод нас знайшоўся, больш нікога не ўбачыце». Сапраўды, больш ніхто з беларусаў з падобнымі плакатамі не хадзіў перад «Эрлс корт».

Нацыянальная выстаўка СССР у Лондане адкрыла вочы не толькі англічанам. Сваю краіну адкрывалі для сябе і нашы суайчыннікі — беларусы. Вядома, для іх самым цікавым быў павільён Беларускай ССР,

таго краю, адкуль яны родам і які заўсёды будзе самым прыцягальным для іх.

Беларусы прыеджалі на выстаўку цэлымі сем'ямі і, калі маглі, па некалькі разоў. Яны з горадска прадстаўлялі супрацоўнікам павільёна сваіх дзяцей, якім яны перадалі любасці і павагу да бацькаўшчыны і якія цяпер разам з імі прыехалі сюды, каб убачыць куток гэтай бацькаўшчыны, пачуць яе гаючыя мелодыі, угледзець яе агністыя, поўныя жыцця і энергіі танцы.

Звычайна, аглядаючы выстаўку, беларусы не без гонару і не без унутранага хвалявання гаварылі, ківаючы ў бок англічан: «Хай ведаюць, хто мы ёсць!» Ці варта каменціраваць гэту фразу, так папулярную на выстаўцы? Ею сказана ўсё — і месца эмігранта ў брытанскім грамадстве, і стаўленне да свайго краю, і ацэнка дасягненняў свайго народа.

«Хай ведаюць, хто мы ёсць!»

VI

Дыялог са старым беларусам на выстаўцы:

— Аж вочы мае не вераць — няўжо гэта я пабачыў? Няўжо гэта не сон?... Як усё хораша! Паслухайце, а ці няма ў вас хоць скарыначкі хлеба? Адтуль, з Радзімы, нашага, беларускага?

— Хлеба-то ўжо няма. З'елі, які бралі з сабой...

— Шкада, вельмі шкада! Так даўно еў хлеб свой, што нават смак яго забыўся. Хоць бы скарыначку...

— ...Але ў нас яшчэ засталіся абаранкі.

— О, я памятаю смаргонскія абаранкі!

— Дык вазьміце, што ёсць пакаштуйце.

— Вялікае ж вам дзякуй! Гэта ж такі падарунак будзе.

— Бярыце, частуйцеся!

— О, не! Я адзін не магу есці. Крыўдна будзе іншым. Во тыдзень у нас будзе сёмуха. За тады мы зборомся за адным сталом, як на бацькаўшчыне. Я пакладу на самым відным месцы абаранкі і скажу: «Паспрабуйце, людзі, — гэта — хлеб Беларускай. Якая гэта будзе радасць для ўсіх. Кожны будзе адламливаць па кавалачку, як прычасць. Каб усім дасталася хлеба Радзімы».

Вацлаў МАЦКЕВІЧ.

СКАРБ СТАРЫ КРЭПАСЦІ

Не першы год вядуць раскопкі феадальнага замка XII—XIII стагоддзяў ля вёскі Вішчын у Гомельскай вобласці студэнты і выкладчыкі Беларускага дзяржуніверсітэта імя У. І. Леніна. На валу ля згараўшай крапасной сцяны знайдуць знойдзены імі скарб унікальных залатых і сярэбраных прадметаў.

Гэта сярэбраныя зліткі —

грыўны кіеўскага, ноўгарадскага і літоўскага тыпаў. У падобным спалучэнні гэтыя прадметы грашовага абарачэння эпохі Кіеўскай Русі знойдзены на тэрыторыі Беларусі ўпершыню. Побач з імі амаль восем вякоў праяжвалі ў зямлі залатыя ўпрыгожванні з эмаллю, залатыя і сярэбраныя падвескі.

Філігранная адзелка ўпрыгожванняў, высокі мастацкі ўзровень іх выканання сведчаць аб вялікім майстэрстве нашых продкаў і дазваляюць аднесці знойдзеныя рэчы да ліку шэдэўраў старажытна-рускага мастацтва і рамства.

КОНКУРС

ПАЛІГРАФІСТАЎ

Лепшыя савецкія выданні апошніх дваццаці гадоў, удастоеныя дыпламаў на штогадовых усесаюзных конкурсах «Мастацтва кнігі», былі прадстаўлены на выстаўцы-конкурсе ў Румянцаўскай зале Дзяржаўнай бібліятэкі СССР імя У. І. Леніна.

У гэтым конкурсе ўдзельнічала каля двухсот кніг. Сярод адзначаных дыпламамі — маляўнічы альбом «У. І. Ленін у выяўленчым мастацтве Беларусі», «Канстытуцыя (Асноўны Закон) Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі», кніга паэм Янкі Купалы.

Прыцягвае ўвагу высокімі паліграфічнымі якасцямі «Споведзь сэрца» Антона Бялевіча і «Сымон-музыка» Якуба Коласа, «Рабінзон Круза» Даніэля Дэфо і іншыя кнігі і альбомы, выпушчаныя рэспубліканскімі выдавецтвамі на мінскім паліграфкампаніе.

МНЕ даволі лёгка ўявіць сабе чалавека, які паехаў з гэтых мясцін у пасляваенны час — вучыцца ці працаваць на будоўлі. А цяпер прыехаў паглядзець — чуў, чытаў, што тут шмат новага. Ён пазнае хіба толькі Бярэзіну — з дробным белым пясочкам берага-пляжа і бліскучымі чырвонымі прутамі вербалоў, адшукае частку былой вясковай вуліцы — з садамі і агародамі. Бо няма тых Шацілак, дзе ён рос. Красуецца на правым беразе Бярэзіны горад Светлагорск. Яму ўжо восемнаццаць. Я шмат хадзіла па яго вуліцах, да стома, але абышла не ўсе. Гараджане звыкла карыстаюцца маршрутнымі аўтобусамі для паездкаў на работу, у магазіны, кіно. У вулічным натоўпе пераважаюць маладыя твары. І міжволі звартаеш увагу, што апрануты праходзячы нібы па-святочнаму — прыгожа, модна, з густам. А на календары звычайны працоўны дзень. Такі стыль горада.

Светлагорск пачынаўся з будаўніцтва Васілевіцкай ДРЭС у 1954 годзе. Пазней былі ўзведзены завод штучнага валакна і цэлюлозна-кардонны завод. Сучасная вытворчасць дыктавала жыхарам маладога горада свае ўмовы — патрэбны былі людзі адукаваныя, з высокай кваліфікацыяй, ініцыятыўныя, энергічныя. Выпускнікі сярэдніх школ зноў браліся за падручнікі — набывалі прафесійныя веды, шмат прыезджала спецыялістаў — пасля тэхнікумаў і інстытутаў. І заканамерна высокая культура вытворчасці спрыяла развіццю кругагляду гараджан, схіляла іх да літаратуры, мастацтва, спрыяла фарміраванню асоб актыўных, інтэлігентных. Прыезджаму чалавеку гэта бачна па ўскасных прыкметах, дробязных нават. Чыстыя вуліцы, прывабныя кветнікі, участкі сасновага лесу, пакінутыя ў межах горада, — ці ж не гавораць яны аб аб'явінасці жыхароў і ўлад Светлагорска? Дзеля справядлівасці варта зазначыць, што зваротная сувязь дае значны плён. Маладыя людзі, для якіх Светлагорск стаў сваім горадам, творча падыходзяць да любой работы, перавыконваюць планы, удасканальваюць вытворчасць... Гэта акрыляе і ўзвышае чалавека.

Мэтай маёй паездкі ў малады горад на Бярэзіне было знаёмства з культурным жыццём светлагорцаў, скарыстанне імі вольнага ад работы часу. Але без ведання гісторыі ператварэння звычайнай палескай вёскі ў значны прамысловы

цэнтр, без уяўлення ўмоў работы на мясцовых заводах карціна была б недакладнай.

НЕМАГЧЫМА ўявіць чалавека, які б карыстаўся літаральна ўсім, што прапануе горад. І гэта цудоўна, бо дазваляе кожнаму жыць па-свойму. Аматыры адпачынку на прыродзе маюць тут выключныя ўмовы. Вакол лясы, багатыя на грыбы і ягады. Паўнаводная Бярэзіна вабіць рыбакоў, а таксама жадаючых пазагараць і паплаваць, пакатацца на лодках. У парку культуры і адпачынку моладзь збіраецца па вечарах на танцы, а дзеці штодзень запаўняюць

яшчэ ў некалькіх гарадах. Затое мы маем унікальны насценны роспіс, зроблены беларускімі мастакамі на чале з Гаўрылам Вашчанкам. Яны ўвасобілі квітнеючае Палессе, а якраз Светлагорск з'яўляецца адным з яскравых прыкладаў гэтага. Вас цікавіць і аснашчэнне Палаца? У нас ёсць сучасная электрагукавая і асвятляльная апаратура; сцэна ў той зале, дзе вы глядзелі канцэрт, мае паваротны круг — можна нават оперныя спектаклі ставіць. Заслона, заднікі, касцюмы для самадзейных артыстаў зроблены ў мінскіх майстэрнях Мастацкага фонду і тэатральнага аб'яднання. Колькі нам гэта каштавала? Заслона на

Але ж у горадзе больш за 50 тысяч жыхароў. І далёка не ўсе яны надзелены ад прыроды здольнасцямі да музыкі, спеваў, танцаў. Быць жа проста гледачамі ці слухачамі для іх — мала. Тады не патрэбна Палац — можна сядзець дома ля тэлевізара ці радыёпрыёмніка. А людзі імкнуцца да сустрэч з аднадумцамі, шукаюць магчымасць пагаварыць, падзяліцца сваімі роздумамі, паслухаць іншых. Зрэшты, працэс гэты ідзе ва ўсім свеце. У нас ён, можа, крыху больш бачны, бо горад малады, без асаблівых традыцый, але з вялікімі запатрабаваннямі жыхароў. Выйсце з такой сітуацыі мы знайшлі ў стварэнні клубаў па інтарэсах. Пакуль на базе нашага Палаца іх працуе 16. Самыя старыя — клуб філатэлістаў, кінафотастудыя, якую яшчэ да адкрыцця Палаца стварыў інжынер завода штучнага валакна Уладзімір Харкавенка. Нядаўна пачаў працаваць клуб «Арфей», ён збірае аматараў мастацтва.

Кожнае з гэтых аб'яднанняў мае свае ці праўленне, статут і рытуалы з пэўнай доляй фантазіі і элементамі гульні. Пасяджэнні ці сустрэчы, хто як іх называе, шчодра насычаны цікавай інфармацыяй. Тут ніхто не адчувае сябе скаваным — кожны можа адпачыць і павесяліцца. Магчымасці ў гэтага кірунку работы, мы лічым, неабмежаваныя. Тым больш, што замкнёнасць, «кланавасць» не ўласціва светлагорцам.

Кожны клуб — калектыў знаतोў нейкай справы — імкнецца свае праграмы вынесці на шырокую публіку, каб выхоўваць такім чынам прыхільнікаў і паслядоўнікаў. Гасцямі нашых клубаў па інтарэсах былі члены чэхаславацкай дэлегацыі, удзельнікі абласнога і рэспубліканскага семінараў работнікаў культуры. Убачанае прывяло іх у захваленне. Шмат задавалі пытаньняў, запісалі праграмы і палажэнні статутаў з мэтай стварыць нешта падобнае і ў сябе. Нам прыемна, што плён нашых пошукаў услаўляе родны горад.

АД СЯБЕ дадам толькі некалькі слоў. Па рашэнню Усесаюзнага Цэнтральнага Савета Прафесійных Саюзаў светлагорскі Палац культуры хімікаў прызнаны адным з лепшых у краіне. А я, калі журналісцкі лёс зноў закіне ў малады горад над Бярэзінай, пачну з чытання аб'яў — буду шукаць, на пасяджэнне якога клуба можна трапіць у бліжэйшыя дні.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

СВЯТЛО ГОРАДА НАД БЯРЭЗІНАЙ

пляцоўкі для гульні і атракцыёны. Чатырнаццаць бібліятэк выдаюць чытачам усё ўзрастаў разнастайную літаратуру. У горадзе працуюць кнігарні, кінатэатры, музычная школа, музей. Шэсць клубаў і Палацаў культуры штодзень расчыняюць свае дзверы перад наведвальнікамі. Не пустуюць спартыўныя базы і комплексы.

«Куды ж пайсці мне?» — раздумвала я, стоячы перад вялікім шчытом з аб'явамі. Спаворніцтвы, кінафільмы, канцэрты, пасяджэнні клубаў... Мноства магчымых варыянтаў, і ўсе амаль адначасова. «Вырчыла» загадчык аддзела культуры гарвыканкома Ларыса Бондарава: «У Палацы культуры хімікаў сёння генеральная рэпетыцыя святочнага канцэрта. Усе нашы таленты ўбачыце адразу».

МОЦНАЕ ўражанне зрабілі на мяне не толькі самадзейныя артысты — спевакі, танцы, чытальнікі, але і сам Палац — з мноствам кветак, люстраў, атмасферай утульнасці і ўрачыстасці. Гутару з дырэктарам Палаца культуры хімікаў Уладзімірам Громавым.

— Мы пачалі тут працаваць з 1973 года. Паўтара мільёна рублёў было затрачана на ўзвядзенне будынка. На жаль, ён зроблены па тыповому праекту, у Беларусі вы сустрэнеце падобныя Палацы

матыў случкіх паясоў — 12 тысяч рублёў, касцюмаў толькі летась узялі на 18 тысяч рублёў. Наш Палац — гэта цэлы культурны комплекс. У ім дзве гледзельныя залы на 800 і 340 чалавек, бібліятэка з чытальняй, спартыўная і лекцыйная залы, 18 пакояў для работы гуртоў. У дзвюх залах дэманструем кіно. Зразумела, гурткі і творчыя калектывы маюць усё неабходнае для заняткаў — музычныя інструменты, рознае абсталяванне, ноты, літаратуру і г. д. Кіраўнікі, як правіла, людзі са спецыяльнай адукацыяй і вялікія энтузіясты.

—МОЖА, якраз праз гэты энтузіязм мы і маем такія поспехі, — у размову ўступіла Наталля Бароўская, намеснік дырэктара. — Ці былі вы на нашых прадпрыемствах? А ў кватэрах рабочых? Тады вам не трэба тлумачыць, што людзі, якія працуюць у цэхах з высокім узроўнем механізацыі і аўтаматызацыі, жывуць у камфортабельных кватэрах, культурныя запатрабаванні маюць таксама павышаныя. Так, у нас выдатная мастацкая самадзейнасць — хор народнай песні, духавы аркестр, рытм-балет «Эўрыдыка», народны тэатр «Спадчына» і г. д. І больш як 600 чалавек з задавальненнем ходзяць на рэпетыцыі і канцэрты.

ЛЁС ХАТЫНІ ПАЎТАРЫЎШЫ

Вёскі Шунеўка на Віцебшчыне не стала 36 гадоў назад. Яна засталася лёс тых 186 беларускіх вёсак, якія былі поўнасьцю знішчаны гітлераўскімі акупантамі разам з жыхарамі.

Трагедыя разыгралася 22 мая 1943 года. У тую раніцу, на святанні шунеўцаў разбудзілі аўтаматныя чэргі фашысцкіх галаварэзаў. Кожнаму з 66 мірных жыхароў вёскі каты падрыхтавалі дакую расправу. Старых і жанчын сагналі ў вялікі хлёў і падпалілі, а самых маленькіх пакідалі ў калодзежы. Старэйшаму было 75 гадоў, малодшаму — адзін год.

Так перастала існаваць вёска Шунеўка. Цяпер на яе месцы ўзведзен мемарыяльны комплекс. Там, дзе стаялі дамы, зараз 22 нібы абсмаленыя зрубкі з чорных бетонных бэлек. Сумны гул зваоў плыве над ваколіцай. На мемарыяльных дошках імёны ахвяр. У вёска было спалена гітлераўцамі на тэрыторыі Докшыцкага раёна ў гады вайны, тры з іх — Шунеўка, Азарцы і Залатухі знішчаны разам з жыхарамі.

На мітынг, прысвечаны адкрыццю мемарыяльнага комплексу на месцы былой Шунеўкі, прыйшлі ветэраны партызанскай брыгады «Жалызняк», што дзейнічала ў гады вайны ў бягомльскай зоне, жыхары навакольных вёсак. Яны прынеслі сюды букеты жывых кветак у памяць аб тых, хто стаў ахвярамі фашызму.

УБАЧЫЎ СЯСТРУ НА КІНАЭКРАНЕ

Аляксандр Яцуноў, жыхар далёкай станцыі Цінская ў Краснаарскім краі, глядзеў фільм «Партызаны. Вайна ў тыле ворага» з кінаэпапеі «Вялікая Айчынная». І раптам на экране прамільгнуў знаёмы твар. Няўжо Маргарыта, сястра?

Вайна застала Сашу Яцунова ў Аршанскім рамесніцкім вучылішчы, якое адразу эвакуіравалі на ўсход. Ён працаваў на заводзе у Татары, Сярэдняй Азіі, у сібірскай леспрамгасе. Пасля вайны ажаніўся, вырасіў траіх дзяцей. Грудзі ўпрыгожыла заслужаная ўзнагарода — ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга. Але ўсе пасляваенныя гады не давала спакою думка аб родных — маці, сястры. Ён шукаў іх, але беспаспяхова.

У фільме ёсць эпізод аб эвакуацыі з акупіраванага Полацка ў вясцеў пераправіць на Вялікую зямлю лётчык Мамкін. Сярод партызанскіх аэрадроме.

Кінематаграфісты адшукалі Маргарыту Яцунова, цяпер Прававу. Вайну яна перажыла ў партызанскім атрадзе, дзяліла з партызанамі і іхнімі мсціўцамі ўвесь цяжар суролага жыцця.

Нядаўна Маргарыта Іванаўна разам з маці Верай Карнесунай, якая таксама жыве ў Полацку, сустракалі брата і сына. Ці трэба гаварыць, якой хвалючай была гэтая сустрэча праз 38 гадоў!

С. ВАГАНУ.

Ужо не адзін год кожнае лета ў гарады і вёскі Беларусі адпраўляюцца экспедыцыі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР. У закінутых цэрквах, у вясковых дамах, часам у самых нечаканых месцах знаходзяць удзельнікі экспедыцыі жывапісныя палотны, іконы, драўляныя скульптуры, прадметы быту. У запасніках сектара старажытнабеларускай культуры інстытута сабрана ўнушальная калекцыя рэліквій, у тым ліку звыш тысячы твораў выяўленчага мастацтва. Да большасці з іх час не быў літасцівы, і яны знаходзяцца ў дрэнным стане. Тут на дапамогу прыходзяць спецыялісты Мінскіх рэстаўрацыйных майстэрняў помнікаў гісторыі і культуры. Мастакі-рэстаўратары адраджаюць жывапісныя палотны XIV—XVIII стагоддзяў, паліхромныя скульптуры XV—XVII стагоддзяў, выкананыя ў позніх гатычных традыцыях, у стыле рэнесансу і барока. Сотні твораў, адноўленых мінскімі рэстаўратарамі, дапамагаюць лепш пазнаёміцца з высокім узроўнем старажытнабеларускай культуры.

дзве рэстаўратары Аркадзь ШПUNT; адбор драўляных скульптур для рэстаўрацыі вядуць супрацоўнікі сектара старажытнабеларускай культуры Ганна ФУРС (злева) і загадчыца сектара кандыдат мастацтвазнаўства Волга ЦЕРАШЧАТАВА; так выглядаў твор да рэстаўрацыі (левая частка) і пасля яе.

У КАМАНДЗЕ ГАВОРАЦЬ НА СТА МОВАХ

— Мы ўпэўнены, што фінальныя старты VII Спартакіяды народаў СССР дадуць магчымасць, як гэта бывала і раней, вызначыць склад нацыянальнай каманды для выступлення на чарговай летняй Алімпіядзе і што ў гэтай камандзе будуць прадстаўнікі ўсіх савецкіх рэспублік, — заявіў на адной з прэс-канферэнцый старшыня Спорткамітэта СССР Сяргей Паўлаў.

Савецкі Саюз насяляюць прыкладна сто народаў і народнасцей. Фізічная культура і спорт сталі ў роўнай ступені здабыткам кожнай з іх. І не будзе перабольшаннем сказаць, што галоўная спартыўная каманда краіны — нацыянальная алімпійская зборная — гаворыць на ста мовах, таму што ў ёй прадстаўлены спартсмены практычна ўсіх саюзных і аўтаномных рэспублік, абласцей і акруг.

Звернемся для прыкладу да апошняй Алімпіяды—Гульняў-76 у Манрэалі. У саставе каманды савецкіх гімнастак, якія выйгралі каманднае першынство, побач з рускімі дзяўчатамі Людмілай Турышчавай, Марыяй Філатавай, Святланай Граздовай выступалі беларуска Вольга Корбут, караянка Нэлі Кім, узбечка Эльвіра Саадзі. Сярод чэмпіёнаў і прызёраў алімпійскіх спаборніцтваў па барацьбе якут Раман Дзмітрыеў, грузін Леван Тэдзішвілі, асецін Саслан Андаіеў, рускі Іван Ярыгін, армянін Сурэн Налбандзян, украінец Аляксандр Колчынскі.

Калі ў першага савецкага спартсмена, які стаў алімпійскім чэмпіёнам па дзюдо, Шата Чачышвілі спыталі ў алімпійскім Мюнхене, дзе ён навучыўся тонкацям японскай барацьбы, адказ прагучаў нечакана для таго, хто пытаўся. «У спартыўнай школе майго роднага грузінскага сяла Гвлеві, — растлумачыў чэмпіён. І дадаў: — Там і зараз займаецца шмат здольных хлопцаў. У іх ёсць усе шанцы стаць майстрамі высокага класа».

Зразумела, не толькі ў Грузіі, не толькі ў мясцінах, дзе ўжо выраслі сусветныя і алімпійскія чэмпіёны, — па ўсёй краіне працуюць дзіцяча-юнацкія спартыўныя школы, будуюцца і пабудаваны спартыўныя палаты і стадыёны, басейны і корты, пляцоўкі для гульняў, залы і манежы. Кожны, хто жадае займацца спортам, любым яго відам, знаходзіць у сябе дома, незалежна ад таго, ці гэта буйны прамысловы цэнтр, ці невялікі пасёлак, усе магчымасці для ўдасканалення.

У ліку савецкіх спартсменаў, якія заваявалі сусветную вядомасць, нямала ўраджэнцаў тых гарадоў і нават цэлых рэспублік, у якіх да сацыялістычнай рэвалюцыі 1917 года наогул не існавала арганізаванага спорту. Гэта, напрыклад, Таджыкістан у Сярэдняй Азіі. На Гульні-76 гэта рэспубліка дэлегавала шэраг спартсменаў, і адна з іх — чэмпіёнка свету 1975 года Зебінісо Рустамава са сталіцы Таджыксай ССР Душанбе. У Манрэалі яна выйграла бронзавы алімпійскі медаль у стральбе з лука, адстаўшы толькі ад сваёй сяброўкі па камандзе украінкі Валянціны Коўпан і амерыканкі Луан Райн. Сярэбраны медаль на тых жа Гульнях заваяваў азербайджанец Анушаван Гасан-Джалалаў.

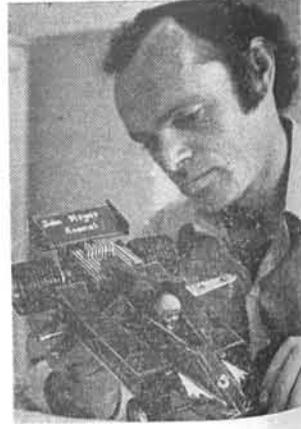
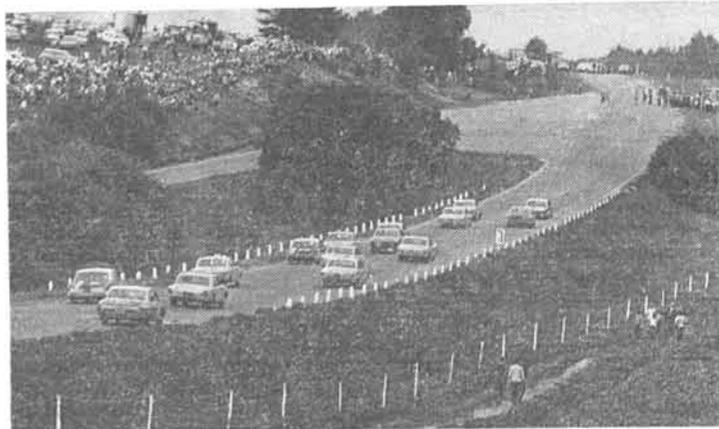
Успамінаецца і такі выпадак. Неяк у Савецкую Літву прыехала баскетбольная каманда, складзеная з літоўцаў, якія жывуць у ЗША — на радзіме гэтай гульні. Госці былі збянтэжаны, пацярпеўшы паражэнні ва ўсіх сустрэчах з мясцовымі камандамі. Раней жа, калі Літва не была савецкай, на ўсіх адказных міжнародных турнірах тон у гульні яе зборнай звычайна задавалі «амерыканскія» літоўцы, якіх спецыяльна запрашалі. На Алімпіядзе ў Манрэалі, дзе адбыўся алімпійскі дэбют жаночага баскетбола, адной з лепшых у зборнай камандзе СССР, якая выйграла залатыя медалі, была літоўская дзяўчына Ангеле Рупшэне. Цяпер яна — капітан нацыянальнай савецкай каманды і ў яе саставе рыхтуецца да маскоўскай Алімпіяды.

— Спартыўныя арганізацыі саюзных савецкіх рэспублік цесна супрацоўнічаюць, — гаворыць старшыня Спорткамітэта СССР. — Яны праводзяць сумесныя зборы, абменьваюцца трэнерамі, прадастаўляюць сваім сябрам з суседніх рэспублік лепшыя спартыўныя базы, аказваюць дапамогу ў развіцці адстаючых відаў спорту.

Кожная з саюзных рэспублік накіроўвае сваіх спартсменаў для выступлення ў міжнародных турнірах у СССР і за мяжой не толькі ў саставе зборных каманд краіны, але мае і ўласны міжнародны календар спаборніцтваў. І ёсць свая заканамернасць у тым, што зборныя каманды савецкіх рэспублік, якія сустрэкаюцца з замежнымі спартсменамі, таксама інтэрнацыянальныя па свайму саставу. Таму што ў кожнай саюзнай рэспубліцы, акрамя карэннага насельніцтва, жывуць прадстаўнікі многіх народнасцей.

Аляксей ПАПОЎСКІ.

ХУТКАСЦЬ, МАЙСТЭРСТВА, МУЖНАСЦЬ

Наперадзе ў іх было сто кіламетраў гоначнай трасы са спускамі і пад'ёмам, з дзесяткамі крутых віражоў. Наперадзе была барацьба за метры і секунды, суперніцтва стратэгіі, майстэрства. На самай высокай ноце зараўлі матары — і машыны імкліва панесліся па трасе.

Каля двухсот спартсменаў — аўтагоншчыкаў, картынгістаў, мотагоншчыкаў, аўтамадэлістаў — аб'ядноўвае Рэспубліканскі спартыўна-тэхнічны клуб ДТСААФ. Навуковых работнікаў і інжынераў, рабочых і навучэнцаў — людзей самых розных спецыяльнасцей парадыла любоў да тэхнікі, да высокіх скорасцей.

Складаная праца аўтамадэлістаў. У лабараторыі клуба яны ствараюць дакладныя копіі розных аўтамабіляў, радыёкіруемыя мадэлі. Каля слясарных верстакоў, ля станкоў, чарцёжнай дошкі працуюць начальнік аддзела праектнай арганізацыі Аркадзь Базнікін, інжынер-канструктар Уладзімір Алейнік, сталявар Віктар Рускі і іншыя. Іх карпатлівая праца прыносіць поспех на спаборніцтвах. У. Алейнік — пераможца Кубка сацыялістычных краін па радыёкіруемых мадэлях, а В. Рускі — неаднаразовы чэмпіён Беларусі.

Але найбольшай папулярнасцю карыстаецца аўтамабільны спорт. Спартыўная траса «Барава» ў дні спаборніцтваў збірае шматтысячную аўдыторыю бальельшчыкаў. Аматыры гэтага мужнага віду спорту добра ведаюць імяны Анатоля Альхімовіча, Мікалая Кобелева, Льва Варановіча, Валерыя Анкуды, Валерыя Крачанкова, Генадзя Драпкіна, Анатоля Шымакоўскага. Аўтагоншчыкі клуба паспяхова спаборнічаюць у майстэрстве са спартсменамі Прыбалтыкі, Масквы, Ленінграда, Польшчы, ГДР, Чэхаславакіі.

НА ЗДЫМКАХ: на спартыўным кольцы «Барава»; чэмпіён Беларусі 1979 года па аўтамадэльнаму спорту магіляўчанін Васіль СЛУЦКІН рыхтуе мадэль да спаборніцтваў; на старце спартсмены Рэспубліканскага спартыўна-тэхнічнага клуба.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

СМАК ЧАРНІЦ

Дарога ўсё тая ж — глыбокія каляіны, вызубленыя тоўстымі карэннямі, зялёныя шаты над галавой, роўныя, нібы вывераныя па адвесу, сосны, адна да адной. Здаецца, ступні па дрэву — і завінціць, пракоціцца на ўвесь лес стозвоннае рэха...

Сосны моцнымі карэннямі ўраслі ў жываватую палескую зямлю, а між камлёў сучальным покрывам растуць чарніцы, тамсям бачны кусцікі брусніц. Натуральная ягадная плантацыя.

Невысокі чарнічнік згінаецца да зямлі пад цяжарам чорна-фіялетавых, з васковым налётам ягад. Асобныя ягадзіны памерам нагадваюць садовыя вішні.

Амаль не сыходзячы з месца, я за некалькі хвілін з каптуром набраў свой збанок, а затым пачаў адну за адной кідаць ягады ў рот, выбіраючы самыя буйныя. Рукі і рот мае ад чарніц хутка сталі чорнымі. Але каго мне саромецца тут, у лесе?

Смак ягад, сарваных проста з куста і з'едзеных у лесе, быў больш тонкі і прыем-

ны, чым прынесены дадому. Можна ў дарогу яны гублялі сваю чароўную салодкасць? А можа мае значэнне наваколле?

Не параўнаеш лес чэрвеньскай пары са жнівеньскім. Лістота зрабілася цёмнай, кара на ствалах і галінках абветрылася, грубела. А дзе-нідзе на бярэзінках, што бяруць сярод сосен, тамсям і мільгане жоўлеюць лісткі — прыкмета восені. Але даспадобы мне тут глыбокі і поўны спакой, цішыня. Даспадобы паветра, вельмі чыстае высокае неба, не затуманенае нават лёгкімі воблачкамі. Не замінае і камарыны піск да самага вуха, ляютнае шапаценне лістоў, густы водар падсыхаючых траў, разарэтай кары сосен. Проста перад сабой я бачу пачходра абсыпаны ягадамі куст чарніц. Пацягнуўшы да іх губамі ці, забыўшыся пра мэту свайго кароткага прыпынку, задумна будзеш глядзець увесь, вышукваючы ў прагалінах паміж сасновымі галінкамі кавалачак блакітнага неба, можаш нават заснуць стаміўшыся ад доўгай дарогі і ап'яняючай духаты...

А. БАЯРОВІЧ.

Гумар

— Колькі каштуе ваша карта? — Пяць тысяч долараў. — Вы звар'яцелі! Можна падумаць, што вы памёрлі па крайняй меры пяцьсот год таму назад!

У паліцыі: — Пан камісар, я згубіў бумажнік. — Што ж, напішыце заяву. — Баюся, што не магу... — Але чаму? — Бумажнік знайшоў мой унук...

— Тады у чым жа справа? — Трэба знайсці ўнука.

Адзін англійскі шахцёр прадаў за дзесяць шылінгаў свой стары веласіпед. На другі дзень да яго прыйшоў зборчык падаткаў і прад'явіў рахунак на сем шылінгаў.

— Няўжо я павіне заплаціць сем шылінгаў з выручаных дзесяці? — недаверліва спытаў шахцёр.

— Такі закон. Вы толькі па-

думайце, колькі грошай патрабуецца ўраду на ваенныя расходы, а таксама на расходы па сацыяльнаму забеспячэнню, на мадэрнізацыю чыгунак...

— Скажыце, — перабіў чыноўніка шахцёр, — а што б рабіў урад, калі б я не прадаў свой стары веласіпед?

— Што ты выразаеш з газеты?

— Заметку пра мужчыну, які запатрабаваў развод з-за таго, што жонка корпаецца ў яго кішэнях.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1207